

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Katedra Alternativního a Loutkového Divadla

Obor dramaturgie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**FENOMÉN DIVADELNÍHO DIVÁKA
PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU**

Kateřina Molčíková

Vedoucí práce: doc. Mgr. Marek Bečka

Oponent práce: Mgr. MgA. Marta Ljubková

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul:

Praha, 2016

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Department of Alternative and Puppet Theatre

Field of study:
Dramaturgy of Alternative and Puppet Theatre

MASTER'S THESIS

**PHENOMENON OF THEATRICAL
AUDIENCE IN PRESCHOOL AGE**

Kateřina Molčíková

Leader of the thesis: doc. Mgr. Marek Bečka

Opponent of the thesis: Mgr. MgA. Marta Ljubková

Date of thesis presentation:

Assigning academic title:

Prague, 2016

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří přispěli ke vzniku této práce.

Doc. Mgr. Marku Bečkovi za důvěru a podporu při jejím dokončování.

Ludku Richterovi za všechny podklady a materiály týkající se dětského diváka a divadla pro děti, za čas, který mi věnoval na začátku, kdy jsem si ujasňovala záměr této práce.

Ředitelkám mateřských škol Šárce Dutkovičové, Janě Hirkové, Kateřině Krejčí, Soně Šrotové a Lence Zíkové za vstřícnou spolupráci a za čas, který s dětmi věnovaly projektu Fenomén divadelního diváka předškolního věku, za jejich připomínky, pedagogické konzultace a zpětnou vazbu.

Všem divadelníkům a produkčním oslovených divadel Zuzaně Bruknerové, Báře Kocábkové, Janě Samkové, Krystyně Skalické, Marku Bečkovi, Radku Beranovi, Vítu Bruknerovi, Ludku Richterovi, Danieli Schenkovi, Miloši Samkovi a Dominiku Tesařovi za profesionální přístup, inspiraci a přátelský postoj.

PhDr. Nataše Macháčové za jazykové korektury.

Dcerám Barboře a Anně Marii za to, že mě svojí existencí a tím, jaké jsou, obohatily ve způsobu vnímání divadla a jeho smyslu pro děti, za jejich trpělivost v čase psaní a za pomoc s domácností.

Mému muži Martinu Molčíkovi za mnohaletou podporu ve studiu i výzkumu, za trpělivost a lásku.

Mé mamince Annamarii Veselé za noci probdělé nad grafickými úpravami veškerých materiálů, za cenné rady a připomínky při strukturování podkladů, za navařené obědy a složené prádlo.

Mému otci Miloši Veselému za to, že mi věří.

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

„Fenomén divadelního diváka předškolního věku“

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Praze, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Tato diplomová práce se soustředí na dětského diváka ve věku od 3 do 7 let a na jeho schopnost přijímat a reflektovat divadelní dílo v prostředí mateřské školy a ve společnosti svých vrstevníků. Vychází z ročního projektu Fenomén divadelního diváka předškolního věku, který proběhl v pěti mateřských školách Středočeského kraje. Tento projekt zaznamenává, analyzuje a reflektuje. Na základě získaných zkušeností zkoumá, zda existují nějaké **mantinely divadelní tvorby** určené dětem předškolního věku a prezentované v nedivadelním prostředí jejich vlastní mateřské školy. Na základě dramatických principů použitých v šesti vybraných inscenacích a závěrů vyplývajících z reakcí dětského publika zkoumá, zda a jak jsou umělci při tvorbě představení limitováni zralostí diváků této věkové kategorie a prostředím předškolního zařízení. Práce má prokázat, že hraní divadla v mateřských školách má smysl a že při přípravě představení není vhodné ani žádoucí slevovat z nároků, které na sebe klademe jako tvůrci představení určených dospělému nebo smíšenému publiku.

Abstract

This thesis focuses on the youngest children aged 3 to 7 years for its ability to receive and reflect the theater's work in the kindergarten environment and in the company of their peers. Based on annual project Phenomenon theatrical audience of preschool age, which took place in five nursery schools of the Central Region. This project registers, analyses and reflects. On the basis of experience investigating whether there are any barriers theatrical production for children of preschool age and presented in non-theatrical environment of their own kindergarten. Based on the dramatic principles used in the six selected productions and the conclusions drawn from the responses of children's audience is examining whether and how the artists in the creation of limited maturity performances of viewers in this age group and pre-school environment. The work has demonstrated that playing theater in kindergartens has meaning and that the preparation of performance is neither appropriate nor desirable to compromise on demands that we ourselves as the creators intended performance or mixed adult audience.

Obsah

ÚVOD	7
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1.1 Divadlo z hlediska projektu	10
1.2 Dětský divák.....	10
1.3 Umění hrát dětem.....	11
1.4 Divadlo v mateřských školách	12
1.4.1 Specifika hraní divadla v mateřských školách	13
1.4.2 Obavy a předsudky	14
2 PRAKTICKÁ ČÁST	16
2.1 Realizace a průběh projektu	16
2.2 Způsob shromažďování materiálu	17
2.3 Metodika zkoumání	18
2.4 Rozbory dramatických děl a jejich interakce s publikem	19
2.4.1 Pohádka O Malence	19
2.4.1.1 Dramaturgický rozbor.....	20
2.4.1.2 Interakce s dětským divákem	20
2.4.2 Loutky, které nikde nechtěli	23
2.4.2.1 Dramaturgický rozbor.....	24
2.4.2.2 Interakce s dětským divákem	25
2.4.3 Stolečku prostři se	28
2.4.3.1 Dramaturgický rozbor.....	28
2.4.3.2 Interakce s dětským divákem	29
2.4.4 Zajíček a velká mrkvová záhada	30
2.4.4.1 Dramaturgický rozbor.....	30
2.4.4.2 Interakce mezi vášní a tichem	31
2.4.5 Obr Finn	36
2.4.5.1 Dramaturgický rozbor.....	37
2.4.5.2 Interakce s dětským divákem	38
2.4.6 O neposlušných kůzlátkách	41
2.4.6.1 Dramaturgický rozbor.....	41
2.4.6.2 Interakce s dětským divákem	42
3 REFLEXE A ZHODNOCENÍ PROJEKTU	45
4 ZÁVĚR	48

SEZNAM LITERATURY	49
PŘÍLOHY	51
Příloha č. 1	51
Informace k projektu	51
Příloha č. 2	52
Oslovovací dopis pro ředitelky mateřských škol.....	52
Příloha č. 3	53
Dopis rodičům a souhlas s natáčením dítěte	53
Příloha č. 4	55
Termíny divadelních představení.....	55
Příloha č. 5	56
Přehled představení.....	56
Příloha č. 6	57
Scénáře k představením.....	57
Příloha č. 7	74
Fotodokumentace.....	74

ÚVOD

V akademickém roce 2015–2016 jsem ve spolupráci s pěti mateřskými školami Středočeského kraje zrealizovala projekt s názvem Fenomén divadelního diváka předškolního věku. Záměrem tohoto projektu bylo sledovat konkrétní skupiny dětí ve věku od 3 do 7 let v interakci s různými divadelními žánry v prostředí jejich vlastní mateřské školy. Během projektu jsem se soustředila zejména na schopnost dětí přijímat divadelní dílo a komunikovat s ním ve společnosti svých vrstevníků v nedivadelním prostředí plném nesourodých podnětů.

K tomuto rozhodnutí mě vedlo několik otázek, které jsem si v průběhu své profesní dráhy i během studia na katedře alternativního a loutkového divadla Akademie múzických umění kladla: Co mě jako tvůrce divadelních představení, která se hrají v mateřských školách, limituje a omezuje? Čím mě dětský divák předškolního věku fascinuje? Proč se mi v mateřských školách dobře hraje? Může mít tato moje zkušenost a záliba nějaký negativní dopad na mou budoucí tvorbu? Může mě hraní v mateřských školách „zkazit“?

Svůj pohled na dětského diváka jsem v průběhu patnácti let mnohokrát konfrontovala s názory odborníků a kolegů. Závěry z těchto diskusí a polemik nebyly vždy jednoznačné. Mé zážitky z představení, na která jsem chodila s dcerami Barborou a Annou Marií, i zkušenosti z vlastní autorské, dramaturgické a herecké praxe mě dovedly k přesvědčení, že hraní divadla v mateřských školách má smysl a že ani při přípravě představení, která mají být srozumitelná dětem předškolního věku, není vhodné ani žádoucí slevovat z nároků, které na sebe klademe jako tvůrci představení určených dospělému nebo smíšenému publiku.

Cílem diplomové práce Fenomén divadelního diváka předškolního věku je poznatky získané během projektu zaznamenat, shrnout a analyzovat. Na základě této analýzy a v konfrontaci s poznatky z vývojové psychologie má stanovit, zda existují nějaké mantinely a limity dramaturgické tvůrčí práce směřující k prezentaci divadelního díla v mateřských školách.

Současně je poděkováním specifické divácké kategorii, kterou jsem si zamilovala za to, že mě nepřestává inspirovat a na mé tvůrčí cestě vede k poctivosti, otevřenosti, jednoznačnosti a pravdě.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Divadlo pro děti je fenomén, kterému se v odborných kruzích a odborné literatuře nevěnuje příliš mnoho pozornosti. Přestože má podle mého názoru i zkušeností stejnou možnost být plnohodnotným uměním jako divadlo pro dospělé¹, stojí na okraji zájmu profesionálních přehlídek a festivalů a často není akceptováno ani jako umění.

Divadelní produkci pro děti se věnuje několik kamenných divadel jako např. divadlo Minor v Praze, Naivní divadlo v Liberci, Divadlo Alfa v Plzni, Malé divadlo v Českých Budějovicích a další, ale hlavně velké množství nezávislých profesionálních souborů, poloprofesionálů a amatérů. Děti mají možnost se s divadlem setkat o víkendech v kulturních centrech, kam jsou zvány nezávislé soubory, nebo na stálých scénách. Definovat divadlo pro děti není jednoduché.

Obecně jde o představení určená divákům ve věku od 3 do 15 let. Ale co je srozumitelné patnáctiletým, není srozumitelné tříletým. Co tříletí prožívají, desetiletí přijímají s odstupem, co předškolní děti nechápou, desetileté rozesměje a naopak. Co rozesměje pětileté, tříletí vnímají v tichém úžasu. To je dáno tím, že z hlediska vývojové psychologie učiní děti během prvních 15 let svého života obrovský pokrok: ve způsobu vnímání, myšlení, prožívání, sebepřijetí, v zaměření svých potřeb, ve způsobu komunikace, v zájmech a tématech, ve vztahu k autoritám a podobně. Spíš by se dalo mluvit o divadle pro děti jednotlivých vývojových kategorií. Základní dělení by pak bylo následující:

- divadlo pro batolata
- divadlo pro děti předškolního věku

¹ V Čechách i „široko daleko v Evropě“ se produkci profesionálních loutkových divadel pro mateřské školy pravidelně věnuje pouze festival Mateřinka, který se pořádá střídavě v Liberci a v Českých Budějovicích. Do festivalového programu Mateřinky jsou zařazována představení statutárních divadel, nezávislých souborů, privátních skupin i sólistů. Je zde předvedeno to nejlepší, co lze v nabídce divadel pro mateřské školy najít. Divadlu pro děti obecně jsou pak věnovány přehlídky Festival mladého amatérského divadla (FEMAD) a festivaly Dospělí dětem v Ostravě, ve Stráži pod Ralskem a v Rakovníku (POPELKA), kde je dán prostor i dětským porotám. O divadle očima dětí se tak mají účastníci možnost dozvědět přímo v dialogu mezi dětským a dospělým porotcem.

- divadlo pro prvostupňové děti
- divadlo pro „druhostupňové“ děti²

Pro naše potřeby si oba základní pojmy „divadlo“ a „dětský divák“ definujeme v intencích této práce.

1.1 Divadlo z hlediska projektu

Definic divadla je mnoho. Pro účely této práce postačí zjednodušená definice: Divadlo je druh umění. Často nám ukazuje věci, kterých bychom si jinak nevšimli. Přetváří známé, vytváří neznámé a nové, a tím nás inspiruje. Dokazuje, že co není, může klidně být, a umožňuje nám dotknout se věcí jinak nedostupných. Vybírá to, co je podstatné, typické, zvláštní i výjimečné. Dokáže uchopit ryzí podobu dobra i zla, krásy i ošklivosti, pravdy i lži, ale zároveň neříká, co je dobře a co špatně. Tuto možnost nechává na nás, na divácích. Není účelové a ničemu neslouží. Dovoluje nám pokaždé dívat se na svět nově a hlouběji.

Divadlo je ze všech druhů umění nejkomplexnější a ve své podstatě se dotýká a týká zásadně a jenom člověka a jeho vztahů s okolním světem. Vytváří obrazy lidského společenství, jeho disharmonií a harmonií, a odhaluje smysl vzájemné osudové vazby jednoho na druhého.³

1.2 Dětský divák

Motto: „Pokusme se ke zjednodušenému dětskému vnímání přistupovat bez despektu, s úctou a obdivem k bezmezné dětské citlivosti a otevřenosti.“ (Josef Krofta⁴)

Je citlivost a otevřenost dětského diváka, o které mluví Krofta, právě to, na co narážejí některé autority, když říkají, že hrát pro děti je snazší než hrát

² Na druhém stupni mohou děti od 8. ročníku ZŠ navštěvovat s Klubem mladých diváků předem vybraná představení určená původně dospělému publiku.

³ In Luděk Richter Divadlo pro děti, podzim 2013 a Alena Urbanová, Dramatika pro děti VII. díl)

⁴ Josef Krofta (*30. března 1943 v Uherském Hradišti, †18. března 2015 v Hradci Králové), český režisér loutkového divadla a vysokoškolský pedagog.

pro publikum „zralé“ a dospělé? Na základě vlastních zkušeností i zkušeností získaných v projektu říkám ANO: Hraní divadla pro děti je snadnější a často i radostnější! To však neznamená, že je horší, méněcennější nebo podřadné. Pokud má být divadlo *komunikace komunikací o komunikaci*, pak základní podmínkou funkčnosti této komunikace je otevřenost a vzájemný respekt. Slovo komunikace pochází z latinského *communicare*, což znamená sdílet nebo radit se, a je odvozené od adjektiva *communis*, což znamená společný. V této své základní podstatě odpovídá na komunikaci dětské publikum ochotou společně sdílet obsah a vzájemně se o věcech v tomto obsahu předložených radit. Děti jsou otevřené. Čekají na vás a přijímají vás bez očekávání a bez předsudků.

Děti nehodnotí váš výkon, vaši uměleckost. Ale přesto ne každý pro ně dokáže zahrát DIVADLO. Sama jsem byla v alternativním divadelním prostoru Vikadlo na Vinohradech svědkem jednoho představení, během kterého děti nechápaly, co se děje, a dotazovaly se dospělých. V publiku byl šum a ruch. Některé děti se během představení zvedaly a hledaly důvod, jak odejít. Sama jsem svému synovci Filipovi po celou dobu představení šeptem vysvětlovala, o co jde, a byla jsem loutkohercem, který kvůli tomu sešel z pódia, veřejně pokárána. Když už bylo dětí, které se zvedaly s tím, že potřebují na záchod, neúměrně moc, zastavil loutkoherce své vystoupení slovy, „tak dobře, když potřebujete všichni na záchod, tak jděte na záchod, já počkám!!!“

1.3 Umění hrát dětem

Umět komunikovat s dětmi neznamená méně než umět komunikovat s dospělými. Děti nehrají hry. Mluví o tom, o čem přemýšlejí. Když je nezaujmete, když jste nesrozumitelní, když je představení víc o vás samotných než o čemkoliv jiném, zvednou se a odejdou na WC.

Není jednoduché být srozumitelný, jednoznačný, čitelný. Děti jsou největšími učiteli jednoznačnosti a srozumitelnosti, které jsem kdy poznala. Ukázalo se, že vášnivě prožívají příběhy, že soucítí, že přemýšlejí, že si pamatují, že jsou schopné dávat si viděné a slyšené do souvislostí, že spontánně a celým tělem i duší při „vyprávění divadlem“ reagují. Lež,

chyba, zrada, omyl, nešťastná náhoda, nebezpečí nebo zkouška jsou pro ně stejně fatální jako pro dospělého diváka. Upřímně touží nejen po spravedlnosti v rámci příběhů, ale i po řádu a logice ve stavbě inscenací. Jejich schopnost s vroucností přijmout a ocenit toho, kdo jim věnuje svůj čas a um, je dar, který bychom měli jako tvůrci ctít. Byl by hřích, neumožnit jim setkávat se skutečnými umělci a tvůrci, s pravdivými příběhy, jejich moudrostí, laskavostí a humorem.

1.4 Divadlo v mateřských školách

Motto: „Co je dítě? Malý po poznání dychtící člověk.“

Tato práce se orientuje na kategorii dětí předškolního věku, které mají nejvíc možností setkávat se s divadlem pravidelně. Ne sice v prostorech pro divadlo určených, zato často.

Divadlo se dá hrát všude: na ulici, v hospodě, doma i kdekoliv jinde a nepřestává být divadlem, ale hraní v mateřských školách se v porovnání s hraním divadla na kamenné scéně velmi často přijímá s despektem jako něco méněcenného a podřadného. Dokonce jsem se před lety setkala s názorem, že hraní divadla v mateřských školách znamená „smrt divadla“. Od té doby zkoumám a zjišťuji, v jakém smyslu divadlo ve „školkách“ umírá.

Při svém prvním představení, které jsem měla možnost odehrát v roce 2008 se starým rodinným loutkovým divadlem od Eduarda Christiana z roku 1942, jsem utrpěla dvojitý šok. Když jsem vstoupila do prostoru třídy, kde jsme měli s mým kolegou Milošem Samkem hrát představení O nebojácném Ondrovi, chtělo se mi utéct. Ocitla jsem se ve světě barev, tvarů, materiálů, podnětů a dětí, které sotva koordinovaly svoje pohyby. Aha, napadlo mě, v tomhle prostředí nemůžeme jejich pozornost udržet ani 15, natož 45 minut! A měla jsem pocit, že pojem „smrt divadla“ začínám chápat. Když se ale zvedla malinká malovaná opona a na spoře osvětleném jevišátku rodinného divadla se pohnul Kašpárek (hráli jsme s původními loutkami od

Antonína Munzberga⁵), něco se stalo. Děti utichly a my jsme spolu s nimi setrvali v magickém prostoru pohádky v okouzujícím vzrušení až do závěrečného potlesku. To „kouzlo divadla“, které tenkrát fungovalo, se pro mě stalo tajemstvím a pojem „smrt divadla“ zůstal hádankou.

1.4.1 Specifika hraní divadla v mateřských školách

Nepochybně existuje rozdíl mezi energií představení hraného ve všední den dopoledne pro učitelky a děti ve třídě mateřské školy a energií představení hraného v neděli odpoledne pro rodiče s dětmi v divadelním sále. Pro divadelníky je prostředí mateřské školy jiné v tom, že zde není se za co schovat. Nejsou tu opony, šatny ani reflektory. Líčení působí přemrštěně. Aby se divadlo „stalo“, musí být člověk absolutně přítomen a otevřen pro komunikaci divadelního tvaru i sebe samého s dětským publikem. Prostor kolem scény nelze v žádném případě považovat za neutrální. Naopak. Nicméně je to prostředí dětem vlastní, v němž se orientují, vyznají a mají ho zabydlené. Jsou zde zvyklé dostávat nejrůznější podněty a otázky, kterými se pak společně zabírají a zkoumají je. Jsou zde zvyklé komunikovat a vědí, že ostatní jejich názor zajímá, vědí, že se mohou projevovat a že jsou jejich názory i aktivní zapojení se do činností vítány. Mateřská škola je prostor, kde se většina dětí cítí uvolněně a bezpečně, kde jsou sami za sebe, kde poznávají zákonitosti světa a učí se v něm obstat. Panuje a funguje tu přehledný řád, v němž se dokážou pohybovat a kde se vyznají.

Jinak je tomu v neděli v divadelním sále. Děti se ocitnou se svými rodiči v prostředí, které neznají. Zhasne se. Je tma. V osvětleném prostoru se odehrává příběh. Dominik Tesař⁶ srovnává institucionalizované divadelní představení s televizí: „ ... je to **cizí svět sám pro sebe. Svět, jehož iluzivnost je sugestivní ... svět, který se odehrává přede mnou, a který mě totálně vtáhne...**, ale **já jako divák zůstávám mimo to dění na jevišti jen jako voyaer.**“ Toto tvrzení je sice hodně kontroverzní a vyvolalo by

⁵ Antonín Münzberg (*30. 5.1871 v Praze, †21. 5. 1954), majitel nejstaršího českého loutkářského závodu v Praze. Specializoval se na produkci rodinných, školních, spolkových divadel a loutek ve velmi kvalitním a přitom technicky jednoduchém provedení. Firma zanikla jeho smrtí.

⁶ Dominik Tesař, dramaturg, režisér, scénograf, hudebník a herec

v odborných kruzích značnou vlnu nevole, ale něco o hraní v mateřských školách napovídá. V prostou bez opony a za denního světla naplňuje divadlo jednu ze svých původních společenských funkcí, a to setkání vypravěče (vypravěčů) a posluchačů, tak jako tomu bylo dřív na náměstích při jarmarcích.

1.4.2 Obavy a předsudky

Formou dialogu mezi žákem a jeho mistrem se pokusím shrnout základní otázky, které jsem si kladla před mnoha lety a které si možná kladou i současní studenti KALDu nebo nezávislí loutkáři ve vztahu ke hraní divadla v mateřských školách. V replikách žáka zní pochyby a jsou obsaženy otázky. Repliky mistra vyjadřují moje postoje a názory.

Žák: V posledních letech se stalo skoro módou zvat si divadelní soubory s představeními do školek. K čemu je to dobré? Proč nejdou školky do kamenného divadla?

Mistr: Ne každá městská část, ne každá obec má kamenné divadlo v docházkové vzdálenosti mateřské školy. Výhody toho, že divadlo přijede za dětmi, jsou nesporné. Je to pohodlné a bezpečné. Velké skupiny dětí se vyhnou náročnému přesunu dopravou ze školky do divadla a zpátky. Ušetří se čas i peníze a více méně není narušen pravidelný rytmus, řád činností ani řád dne.

Žák: Takže lenost a pohodlnost. Někteří moji kolegové považují hraní „ve školkách“ za degradující. Je to jen způsob obživy a příležitost setkat se s publikem, které nekritizuje a neodmítá.

Mistr: Hraní v mateřských školách je velice specifickým fenoménem. Někdo hraje dětem, protože se sám cítí být dítětem a je mu mezi dětmi dobře. To ale nemusí nutně znamenat, že je dětský pohled na svět omezený.

Žák: Kdybych chtěl tvořit představení pro děti předškolního věku, budu omezen jejich percepčními možnostmi. Nerozumím dětské duši! Nejsem psycholog! Neodhadnu, co potřebuje dětský divák! A nemám šanci to zjistit! Navíc nesnáším podbízivost a šišlání. Nestudoval jsem divadlo, které miluji proto, abych ho zaprodal do služeb pedagogiky!!! Divadlo bez světla a neutrálního prostoru! Divadlo bez

opony! Pokaždé v jiném prostředí! V jiných kulisách! Co když má divadlo ve školkách plnit jen funkci výchovnou? Co když má být jen zdrojem inspirace pro další práci pedagogů? Pokud se bude moje tvorba ubírat tímto směrem, přestane být skutečným uměním!

Mistr: Divadlo může být tím vším, a přesto může zůstat skutečným uměním. Režisér Josef Krofta řekl: „**Každé** nové dílo je počátkem zvláštního svébytného univerza našich představ o skutečnosti.“

Žák: Jak mohou být moje představy o světě srozumitelné tříletým dětem? A naopak jak může tvorba pro děti s maximálně pětiletou zkušeností se světem naplňovat a uspokojovat moje umělecké potřeby a touhy?

Mistr: S jistotou se odvažuji tvrdit, že ve školce víc než kde jinde poznáš, že nesmíš své diváky zklamat. Před sebou uvidíš několik řad dokořán otevřených očí. Pocítíš „totální připravenost“ tě sledovat a pochopit. Všechny ty malé lidské bytosti budou v soustředěném očekávání vítat to, co jim přineseš. Ale pokud je nezaujmeš, pokud se ponoříš sám do sebe, pokud je nebudeš vnímat, pokud budeš bezohledně sledovat svoje vlastní uspokojení, odejdou. Chceš-li se o tom přesvědčit, vyber si několik divadelních souborů a od každého z nich jedno představení. Oslov mateřské školy a představení jim nabídni. Jezdi na všechny reprízy do všech školek, které ti dají souhlas a budou mít zájem. Natáčej představení i děti. Sleduj konkrétní skupiny v interakci s těmito představeními ve vztahu k jejich stylům a žánrům. Zkoumej reakce dětského publika a přemýšlej, jaký je podíl dramaturgické složky na fungování interakce mezi divadlem a těmito diváky. Všímej si, zda ocení kvalitní, nepodbízivou a neinfantilní produkci, nebo naopak. Číhej, zda se nechají nachytat a strhnout, k čemu a proč. Hledej jejich hranice vkusu, tolerance, porozumění a únavy. Uvidíš, že si naprosto zaslouží náš respekt, lásku i úctu. Možná se stanou tvými největšími učiteli a rádci v oboru režie i dramaturgie. Pak se vrať a vyprávěj mi o tom.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Realizace a průběh projektu

Na začátku bylo potřeba z nepřeberného množství divadelních produkcí pro mateřské školy vybrat několik představení a najít ty školy, které by měly zájem se projektu účastnit. Nejdřív jsem si udělala pomyslnou čáru mezi soubory, které v mateřských školách divadlo hrají, a těmi, které divadlo pouze napodobují. Rozhodla jsem se, že vyberu šest souborů, jejichž práci považuji za divadlo a jejichž tvorba a přístup k ní mě vždycky inspirovaly. Částečně na základě intuice, částečně na základě vlastních zkušeností jsem oslovila následujících šest souborů:

Buchty a loutky

Divadlo Cirkus Žebřík

Divadelní společnost Kejklíř

Divadlo Krab

Divadlo Krasohled

Divadlo 100 opic

Skutečnost, že jsem do tvorby divadla Cirkus Žebřík nahlédla (díky osobní spolupráci) zevnitř, že jsem práci všech ostatních souborů dlouhodobě sledovala a znala a že je všechny uznávám a respektuji, mi hodně ulehčila orientaci v jejich nabídce představení pro MŠ. Za základní princip výběru jsem si stanovila **kritérium žánrové pestrosti**. V projektu jsem chtěla mít zastoupenou klasickou pohádku, bajku, pověst nebo legendu, klauniádu, kouzelnou frašku/grotesku a lyrickou kompozici. Jedním z mých původních záměrů bylo ověřit, jak fungují v divadelním tvaru. Pohádku jsem hledala, protože vím, že svou formou i obsahem naplňuje u dětí předškolního věku potřebu důvěry a spravedlivého řádu. Bajku vnímám jako jednoduchý a díky zvířátkům pro děti srozumitelný obraz světa. Pověsti a legendy stojí na záhadách, tajemství a neuvěřitelných činech⁷ a zároveň obsahují fakta, která jsou v dnešní době pro mnoho dětí předškolního věku zásadní a zajímavá. Klauniáda mě lákala humorem a formou. Kouzelná fraška a groteska mě zajímaly s ohledem na ironii, o jejíž srozumitelnosti

⁷ Předškolní děti se nacházejí z hlediska vývojové psychologie v období tzv. magických roků.

u dětského publika pochybuji. Lyrická kompozice mě zajímala z hlediska poetiky. U všech žánrů jsem chtěla sledovat, jak udrží pozornost dětského diváka, jak fungují, komunikují a jak jsou srozumitelné. Během výběru jsem musela upustit od bajky a kouzelné frašky, protože nebyly v nabídkách vybraných divadelních souborů. Nakonec jsem se rozhodla pro následujících šest loutkových představení:

- 1. O neposlušných kůzlátkách**, divadlo Buchty a loutky⁸
- 2. Zajíček a velká mrkvová záhada**, divadlo 100opic⁹
- 3. Stolečku, prostři se**, divadelní společnost Kejklíř¹⁰
- 4. Loutky, které nikde nechtěli**, divadlo Cirkus Žebřík¹¹
- 5. Obr Finn**, divadlo Krab¹²
- 6. Malenka**, divadlo Krasohled¹³

Na konci prázdnin roku 2015 jsem oslovila všechny mateřské školy v Praze a Středočeském kraji (viz Přílohy, Oslovující dopis ředitelkám). K celoroční spolupráci se přihlásilo 5 mateřských škol: MŠ Tuchlovice, MŠ Rynholec, MŠ Velké Přítočno, MŠ Juárezova a MŠ Hovorčovice.

2.2 Způsob shromažďování materiálu

Jsem si vědoma toho, že projekt Fenomén divadelního diváka předškolního věku je pouze pilotním (startovacím) projektem a že závěry vyvozené z pěti repríz šesti představení představují jen zlomek něčeho, o čem by se dalo mluvit jako o ukazateli určitého faktu. Pojem fenomén „divadelní divák předškolního věku v prostředí MŠ“ je tématem vhodným pro dlouhodobý výzkum. Přesto lze z dětských reakcí ledacos vyčíst.

Jednoznačně se dá tvrdit, že nestačí děti sledovat a studovat pouze při představeních. Není možné je všechny uhlídat naráz. Vždycky se stane, že

⁸ www.buchtyaloutky.cz

⁹ www.divadlo100opic.cz

¹⁰ www.kejklir.cz

¹¹ www.cirkuszebrik.com

¹² www.divadlokrab.cz

¹³ www.divadlokrasohled.cz

vás zaujme někdo nebo něco, na co soustředíte svou pozornost, a zbytek nevnímáte. Proto jsem se během projektu rozhodla natáčet na dvě kamery současně. Jedna kamera snímala divadelní představení a druhá dětské publikum. Záznamy mi pak umožňovaly vracet se k jednotlivým představením, zastavovat zajímavé situace a přemýšlet o nich. Při natáčení jsem měla často technické obtíže. Ne vždy se mi podařilo oba záznamy pořídit. Přesto existuje k dispozici ... minut videomateriálu a kromě toho mnoho cenných poznámek zapsaných přímo během představení. Zachycují útržky momentální atmosféry i vytrysklých emocí, stopy údivu či překvapení, které z videí s odstupem času ani při vší snaze není možné vyčíst.

2.3 Metodika zkoumání

Výzkumný záměr byl rozdělen na dvě oblasti:

- 1. Dramaturgie divadelních děl sledovaných v projektu,**
- 2. Způsoby recepce divadelního tvaru divákem předškolního věku.**

1. Dramaturgie divadelních děl sledovaných v projektu

Nad jednotlivými scénáři jsem si kladla otázky:

- 1) Jaký je podíl všech jednotlivých postav příběhu na porozumění jeho obsahu?
- 2) Je hlavní hrdina integračním prvkem všeho, co se děje?
- 3) O jaké sdělení se inscenátoři tímto dílem pokoušejí a co z toho se dostává k dětskému divákovi?
- 4) Je zřejmé, v jakém žánru se pohybujeme?
- 5) Jde o příběh nebo příběhy či o sled zábavných výstupů?
- 6) Co jednotlivé výstupy spojuje?
- 7) V čem je brán ohled na dětského diváka?

2. Způsoby recepce divadelního tvaru divákem předškolního věku

Cílem bylo během repríz a později z nahrávek sledovat:

- 1) Jednotlivé věkové kategorie (3–4 roky, 4–5 let, 5–6 let a 6–7 let) a jejich způsob komunikace s divadelním tvarem

- 2) Specifika konkrétních dětských skupin (při vnímání různých divadelních žánrů a stylů)
- 3) Pozornost dětí (co ji upoutává, co udržuje, kdy upadá)
- 4) Reakce a prožitky (na co děti reagují, co jejich reakci vyvolává, jakým způsobem se projevují)
- 5) Zda děti rozumějí příběhu (zda děti vnímají příběh jako celek, zda pochopily jeho hlavní myšlenku a co to všechno znamená)
- 6) Vztah dětí k hlavnímu hrdinovi (zda vzniká vazba dětí na hlavního hrdinu, jak se tato vazba projevuje, kdy narůstá a kdy vrcholí)
- 7) Zda je od začátku představení jasný žánr (zda je to pro děti důležité z hlediska prožitku na jedné straně a z hlediska porozumění na straně druhé; jak dokážou naložit se žánrem, jež neznají, jak se v něm orientují a na základě čeho)

2.4 Rozbory dramatických děl a jejich interakce s publikem

Každé divadelní dílo sledované v projektu bylo nahlíženo jako jedinečná a nezaměnitelná výpověď zrcadlící se ve specificky a originálně uchopeném motivu a zrající v příběhu, v okamžicích, pojmech, faktech, obrazech a citu. **Každý divadelní tvar** byl zkoumán jako výpověď konkrétních lidí, jako jejich **vyjádřený pohled a názor na svět, na vztahy a vazby uvnitř**. Každé divadelní představení bylo přijímáno jako ztělesnění nadějí a hodnot konkrétních tvůrců, jako jejich do prostoru a času projektovaná víra, přesvědčení a um.

2.4.1 Pohádka O Malence

Pohádka „**O Malence**“ je sólové představení Krystyny Skalické¹⁴. Vznikla na motivy stejnojmenné pohádky Hanse Christiana Andersena¹⁵ o malé holčičce narozené z květiny a její cestě ke štěstí. Představení je postavené

¹⁴ Krystyna Skalická, harmonikářka, písničkářka, herečka, výtvarnice a režisérka divadla Krasohled

¹⁵ Hans Christian Andersen dánský spisovatel (*2. dubna 1805 Odense, †4. srpna 1875). Napsal 156 pohádek, z nichž se mnohé staly klasikou. Kromě světoznámých pohádek napsal také několik úspěšných románů, několik méně úspěšných básnických sbírek a divadelních her.

na střídání divadelních obrazů a přímé komunikaci vypravěčky s publikem. Má velmi pomalé až hypnotické tempo. Příběh se odehrává v něžně výtvarně pojaté scéně, vytvořené z přírodních materiálů s hlavním důrazem na barevná ovčí rouna, měkké látky a jemně opracované kroucené dřevěné tyčky. Situace jsou nastolené, ale ne rozehrané. V průběhu představení jsou děti oslovovány a dotazovány, zda chápou, o co jde a co se děje. Poetiku představení doplňuje hudební složka. Je využíván zpěv, hra na akordeon a zvonkohru.

Hraje, zpívá a loutky vodí: Krystyna Skalická; dramaturgická spolupráce: Zuzana Vojtíšková, Scénografie, loutky a režie: Krystyna Skalická

2.4.1.1 Dramaturgický rozbor

Podíl jednotlivých postav příběhu na porozumění jeho obsahu je přehledný. Malenka je pasivní postava, jež se ocitá ve světě, do něhož nepatří. Všechny ostatní postavy s ní manipulují. Iniciace hlavní hrdinky probíhá přes útky od těch, kteří ji chtějí využít ve svůj prospěch, a z míst, kde jí není dobře. Její cesta končí setkáním s květinovým princem, s bytostí jejího druhu.

Hlavní hrdinka je integračním prvkem všeho, co se děje.

Inscenátorka se s úspěchem pokusila archetypálně náročnou pohádku se silnými obrazy a symboly (podzemí, krtek, slepota, hmyz, vlhkost, ošklivost, mrtvý pták nalezený v hlíně a další) převést do poetiky srozumitelné dětskému divákovi. Původně těžký a složitý příběh strukturovala jako sled jednoduchých výjevů zachycujících setkání malinké víly se zvířátky. Výchozí situací je ztracenost a opuštěnost. Téma cesty křehké bytosti, která naráží na neporozumění a nepřijetí, citlivě oslovuje a působí na dětskou duši.

Šťastný konec naplňuje dětskou potřebu spravedlivého řádu poselstvím o vytrvalosti a schopnosti se nevzdávat.

2.4.1.2 Interakce s dětským divákem

Velkou předností tohoto představení je jeho výtvarné provedení a motiv cesty. **Malebný pohádkový mikrosvět** kouzelných semínek, barevných

květin, malých tvorů, mluvících zvířátek i podzemních cest, do kterých se obvykle nepodíváme, byl pro děti velmi přitažlivý. Motiv **cesty, která vede hlavní hrdinku dál a dál od domova**, situace a **nečekaná setkání, která nepomáhají návratu**, i křehkost hlavní hrdinky, to všechno udržuje děti bdělé a v očekávání, jak to dopadne. Některé reprízy proběhly v soustředěném tichu, jiné v pulzování mezi vzrušením a tichým sledováním. Častá interakce vypravěčky s publikem (ujišťování a dotazování zda chápou) podporovala jejich reakce a aktivitu (někdy možná až příliš a na úkor divadelnosti). Téma pohádky mělo pozitivní vliv na její niterné přijetí dětmi.

První představení proběhlo v MŠ Juárezova začátkem září. To je čas, kdy se mnoho nových teprve tříletých žáčků mateřských škol vyrovnává s odtržením od rodiny a integrací ve zcela novém prostředí. Před začátkem představení paní učitelka vzpomínala s dětmi na návštěvu divadla a mluvila s nimi o tom, jak se „v divadle chováme“, že sedíme a jsme zticha. Pak jim ukazovala na různé předměty v místnosti a ptala se jich, co to je, a na co to je. Vzápětí s nimi hrála beze slov hru na zrcadla (zrcadlení pohybů) a nakonec hru na ozvěnu (opakování zvuků). Představení začalo v klidu, z ticha se ozvaly jemné tóny zvonkohry. „Žila, byla jedna paní...“. Přesto bylo publikum brzy neklidné a hlučnější než v jiných mateřských školách. Obecně lze u všech repríz pohádky O Malence vypořádat stejné jevy.

Pozornost dětí na všech reprízách upoutala:

- hudba
- jemné zvuky zvonkohry
- každá nová postava a každá nová situace
- přestavba scény

Nejčastěji děti reagovaly ztišením, pohybem těla, gestem, výrazem v obličeji, slovem, smíchem nebo hlasitým voláním.

Příklady:

Když se vývoj událostí obracel v Malenčin neprospěch (například když se probudila u žáby, která ji unesla, zatímco spala) všechny děti byly **zticha jako pěny**.

Když Malence hrozilo nebezpečí nebo nějaká nepříjemnost (například svatba s ošklivým žabákem), napříč publikem na ni **volaly**: „Malenko, pryč! Jdi zpátky! Neééé! Neodlítej s ní. Uteč!“ Napovídaly jí a varovaly.

Když Krystyna zpívala kouzelné fazoli a nic se nestalo, některé děti volaly: „Zpívej, teto, víc!“

Když si nevěděly s něčím rady, **dávaly si ruce na oči**, dokonce si je **navzájem zakrývaly**; když matka žába vnucovala Malenku svému synovi: „Nevěsta, vid?“, **dávaly si ruce na tváře**.

Když se proměňovala scéna, děti (různých věkových kategorií) vstávaly, aby lépe viděly.

Stejně často aktivně vstupovaly do děje, jako z něj vystupovaly a couvaly. Vstupovaly, když si se situací věděly rady, vystupovaly, když nebylo jasné, jestli to dobře dopadne¹⁶.

Když děj stagnoval, řešily spolu, která postava se jim líbí. Ukazovaly si například na chrousty: „To je můj oblíbený.“

Při repríze v MŠ Hovorčovice děti zpívaly během přestaveb písničky.

Nejvíce se projevovaly děti ve věku 5–6 let, které obvykle seděly uprostřed. První řadu tvořily nejmenší a nejmladší děti. Ty měly představení přímo před sebou a neztrácely s ním kontakt. Zadní řada byla vždy obsazená zkušenými „předškoláky“, kteří dění na scéně zamyšleně sledovali a většinou šeptem glosovali. Například když v představení zaznělo: „ ... *miminka spinkají, když se narodí...*“ doplnily znalecky „ ... *a brečí...*“. Když Krystyna říkala: „Je tam tma,“ naprosto věcně a na základě jednoduché logiky utrousily: „Tak si udělej světlo! Vyroba si baterku!“

Z reakcí se dá usuzovat, že děti příběhu rozuměly. Jejich zájem o Malenku a šťastný konec její cesty byl evidentní po celou dobu všech repríz. Ať už byla atmosféra v publiku spíše tichá a magická, nebo hlučná či chvílemi nesoustředěná, vždy se jejich pozornost k představení a k hlavní postavě vrátila. Jejich vazba na hrdinku vyvrcholila většinou ve scénách z podzemí.

¹⁶ Například když se Malenka ocitla v podzemí u Krtka, který byl slepý a bohatý, strašil ji a zároveň lákal na zlaté žížaly, trochu se mračily.

Když Malenka odcházela od Myšky, děti si přesně pamatovaly, kudy se dostala dovnitř, a radily jí, kudy se dostane ven.

Žánr byl jasný od začátku od začátku představení.

Shrnutí:

Vizuální stránka inscenace podporovala představivost dětských diváků a jejich fantazii. I ve chvílích, kdy se scéna výrazně neproměnila, měly děti konkrétní představy o prostředí, v němž se příběh odehrával. Například když Malenka s vlaštovkou doletěly k moři, volaly: „Voda! Já ji vidím!“ Moji představu o tom, že **děti vnímají divadlo jako celek**, že si zcela uvědomují jeho kompozici a skládají si jednotlivé složky do přehledného celku, potvrdila situace z Hovorčovic. Když se objevil Květinový Princ, starší děti nesouhlasně vykřikovaly: „Ne, ne, to není princ, to je podzim!“ Bezpochyby to souviselo s tím, že v předešlé větě zaznělo „... a přišel podzim.“

2.4.2 Loutky, které nikde nechtěli

Autorské představení Miloše Samka „**Loutky, které nikde nechtěli**“, propojuje vyprávění s pantomimou, klaunérií a cirkusovými kousky různých typů loutek. Je vystavěné jako sled čísel propojených příběhem o osudu a putování Milošína di Miláno, komedianta propuštěného z nejmenšího cirkusu na světě. Za doprovodu živé hudby a za tónů známých hudebních motivů se podíváme do cizích zemí. Seznámíme se s opuštěnými, odloženými nebo zničenými loutkami a hračkami. Jsme svědky toho, jak přátelství a láska k cirkusu pomůže všem najít ztracenou radost. Malé jeviště, které připomíná spíš loď než cirkusovou manéž, je zároveň celým širým světem. Loutkoví akrobaté, provazochodci, hypnotizéři, cvičená zvířata, létající klobouky, žonglovací nádoby a vůně dalek, i tak by se dala charakterizovat tato „one man show“, která dokáže rozesmát i oslnit.

Hraje a loutky vodí: Miloš Samek, Hudba: Josef Prexl, loutka Pana Kohouta: Bára Jakůbková, Režie a dramaturgie: Miloš Samek

2.4.2.1 Dramaturgický rozbor

Nejsilnějšími stránkami tohoto představení je jeho ryzost, spontánnost, komunikativnost, otevřenost a nevyumělkovanost, jakou bychom našli u pouličních a jarmarečních umělců například ve Vančurově Rozmarném létě.

Příběh o cestě ze světa domů a zase zpátky netvoří hlavní linii představení. Je spíše pozadím jednotlivých loutkových obrazů a scén. Integrovaným prvkem všeho, co se děje, je postava vypravěče, který svůj příběh vypráví s využitím pantomimy a loutkohry a zároveň v něm žije, je jeho součástí.

Inscenace vyznívá jako poselství o síle přátelství. V další rovině, srozumitelné dospělému divákovi, je osobní zpověď o lásce k cirkusu a divadlu vůbec. Pro děti je určitě nejzajímavější a divácky velmi přitažlivé propojení reality a fikce. Fascinující je fakt, že se každý z nás může potkat s loutkou, která utekla ze skladu, že každý můžeme zachránit žábu, která nechce být „sežrána“ francouzskými gurmány, nebo že můžeme zhyponotizovat plyšovou slepičku tak, že se vznese.

Žánr představení není úplně jednoznačně dán. Poetika jarmarečního divadla se mísí s pohádkou a s estetikou varietních čísel.

Na začátku zjišťuje Kašpárek, jestli se někdo dívá a začíná hrát. Je napomenut vypravěčem, že mu krade repliky, a zase zmizí. Další obraz se z malé forbíny přesouvá dopředu před scénu. Milošino své vzpomínky a zážitky z cizích ilustruje a dokresluje pantomimickými čísly, gagy, cirkusovými triky a krátkými loutkovými scénkami.

Podíl všech jednotlivých postav příběhu na porozumění jeho obsahu je vyvážený. Potkávají se a vyprávějí si o svých útrapách, spojí se a secvičí novou cirkusovou šou, jejímiž prvními diváky jsou děti, které se na představení dívají.

Představení není primárně určeno pouze dětskému divákovi, hraje se i pro smíšené publikum. Reakce dětí při jeho reprízách v mateřských školách byly ve srovnání s reakcemi publika smíšeného bouřlivé a spontánní. Struktura představení je jednoduchá a srozumitelná.

2.4.2.2 Interakce s dětským divákem

Pozornost dětí upoutala vždy hned na začátku hudba a zvuk klaksonu. Smály se spontánně tím krásným zvonivým dětským smíchem, který prýští úplně zevnitř. Úvodní vyprávění poslouchaly ve všech školách pozorně. Při klaunérii s kufrem se vydržely smát opakovaným vtipům.

Zajímaly se o postavy a o jejich osud.

Pozorně sledovaly, jak situace dopadnou:

Když starý „cirkusák“ na cestě domů zápasil s cestovním zavazadlem, když se mu v jednu chvíli zarazil kufr ve vzduchu a nešlo s ním pohnout, když chvíli nato ztěžkl k neunesení a nakonec se vznesl.

Během **neobvyklých situací** - když Milošíno vyšel se třemi nohama a nedalo se poznat, která je umělá, nebo když kouzelník hypnotizoval plyšovou slepičku - byly zticha. Většina dětí sledovala vznášející se loutku s otevřenými očima a pusou. Až po chvíli se začínaly zvedat (zejména starší děti) a dohadovat, zda je to možné a jak to Milošíno provedl. Zajímalo je, jestli jde o trik, nebo jestli je to doopravdy.

Napříč věkovými kategoriemi hlasitě vyjadřovaly své nápady, myšlenky a postřehy. Doříkávaly nedořečené věty. Napovídaly, když byly dotazovány, i když nebyly. Například když si Milošíno několikrát po sobě omylem nohama posunul kufr za sebe a nemohl ho najít, zvedaly se, ukazovaly mu na něj a radily, stejně jako když trénoval s kloboukem, který sám od sebe vyskakoval z hlavy. Když Milošíno předváděl se žonglovacím talířem, jak se v Itálii vyrábí pizza, například volaly: „ ... to je talíř“ a při tom se vzrušením držely za krk. Když mu spadl na nohy těžký kufr, většinou sebou škubly. Některé děti se smály, jiné zesmutněly a další se zvedaly a sledovaly s obavami, jestli je klaun v pořádku. Když pochopily, že se děje něco nenormálního, smály se. V jedné škole, když se těžký kufr vznesl, zvedaly se, otáčely jeden na druhého a volaly: „**To je kouzlo, ale fakt!**“ Když loutkoví akrobaté a kouzelníci předváděli své kousky, **tleskaly s rukama nad hlavou**, radostně nadsakovaly a výskaly. Když loutka provazochodce přešla provaz, **výskaly** „úúúú.“ **Tleskaly** ještě víc, když loutkový provazochodec přešel provaz se zavřenými očima. Dojemný

okamžik jsme zažili při jednom představení, kdy se v této chvíli uprostřed publika postavil chlapec s dlaněmi spojenými na prsou jako v modlitbě. **Když** Milošino úplně nakonec představil Pana Kohouta, který po celou dobu představení spal a nikdo ho do té chvíle neviděl, několik dětí vydechlo: „Kouhout!“

Při interaktivních vložkách se děti se také **navzájem podporovaly**. Když některé z dětí pomáhalo rozmotat zamotaného akrobata, bylo ve třídách úplně ticho. Když některé děti zkoušely přejít provaz, oceňovaly je ostatní výskotem a bouřlivým potleskem. Když Milošino (který se strašně bojí výšek) trénoval přechod po provaze položeném na zemi, prožívaly s ním jeho strach a povzbuzovaly ho. Smály se hodně a často, někdy ještě před tím, než se něco stalo. Asociacemi spojovaly, co se dělo v příběhu, se svými vlastními životními zkušenostmi například:

Miloš: „Kolik nás bylo?“

Děti: „4. Mně je 4!“ ... a ukazovaly počty na prstech.

Někde odpovídaly na Kašpárkův pozdrav v úvodu představení hlasitě (například tři řady dětí ve Velkém Přítočnu), jinde si na formu představení zvykaly déle (10 řad dětí při repríze v Tuchlovicích).

Největší rozdíly v reakcích jsem zaznamenala ve dvou scénách. Když francouzský kuchař honil žábu a ona se mu snažila vysvětlit, že není čerstvá, že je stará a akrobatická a že se už na vaření nehodí. Milošino ji pomohl a schoval si ji pod fousy. Některé děti zkoušely kuchaři poradit, kde je. Když Milošino nevěděl, komu by se svými novými kamarády zahrál cirkusové představení, někde volaly: „Nám!“ Jinde se potichu se hlásily.

Tečka téměř každé klauniády proběhla ve veselém duchu. Jenom v některých mateřských školách děti nepřijaly drsnější pouliční humor. Například když si nechal Miloš utrhnout umělou nohu, byly zaskočené.

Atmosféru představení ovlivňoval výrazně akordeon. Někde byl v důsledku velikosti a uspořádání prostoru jen hudební kulisou či pozadím. Jinde zněl hlasitěji a situace pak měly větší říz. Vzrušený hovor dětí při hereckých

nebo loutkohereckých akcích zapadal do mumraje. Téměř vždy, když se kterákoliv situace uzavřela, děti samy naráz ztichly.

Shrnutí

Ve většině školek nebylo sezení publika nijak výškově členěné. Děti seděly většinou všechny na jedné úrovni a představení sledovaly přes hlavy těch, co seděly před nimi. Někde se s ohledem na množství dětí stalo, že předškoláci seděli daleko od scény na stolech. Častokrát jsem si všimla, že poslední řada dětí stojí, aby lépe viděly. Vždy, když si chtěly sednout, nikdy nedosedly, protože se hned vzápětí objevilo něco nového, na co chtěly vidět. Takže znovu vstaly. Ani ve ztížených a nekomfortních podmínkách neztrácely s představením spojení. Na rozdíl od zadních řad přední řady nejmenších často sledovaly pohyb Milošína po scéně jako při tenise (všechny hlavy doprava, všechny hlavy doleva). Děti se nesmály nahlas. Pozorovaly. Soustředily se. Usmívaly. Snažily se pochopit neuvěřitelnost toho, co se dělo. Rozhodně nepotvrzovaly některé názory odborníků, že neudrží pozornost déle než 20 minut. Dramaturgie inscenace, složená jako mozaika nebo kaleidoskop několika dobře fungujících divadelních principů, dokázala udržet pozornost dětského diváka nepřetržitě a bez slabého místa.

Herecký projev Miloše Samka byl vždy příjemně posazen do prostoru třídy. Jeho hlasový projev byl osobní. Mířil přímo a v klidné neextatické rovině k dětem. Příjemná interakce s publikem, která přirozeně vyplývala ze situací a možností, které nabízely, byla citlivým rozptýlením. Představení fungovalo a působilo jako vřelé setkání. Atmosféra byla vždy příjemná, spontánní a přirozená. Nic nebylo uměle vytvářené.

Překvapivým zjištěním bylo, že i když je inscenace založením komediální, kouzla pantomimy a překvapivé kousky sledovaly děti v soustředěném zaujetí. A také fakt, že navzdory častému ocenění jednotlivostí někdy na konci chyběl potlesk. Děti čekaly, co bude dál. Vydržely by se dívat mnohem déle nebo chyběl jasný závěr? Po ukončení celého představení Milošínem di Miláno měly všechny děti možnost vyzkoušet si přejít po provaze a prohlédnout si loutky.

2.4.3 Stolečku prostři se

Sólové představení Ludka Richtera „**Stolečku, prostři se!**“ jsem si vybrala proto, že jako jediné nevypráví pouze jeden příběh. Skládá se z pěti známých lidových pohádek, které je možné obměňovat podle přání a potřeb publika či pořadatele.¹⁷ Pohádky jsou vyprávěné – prostírané – na vysokém stole. Všechny loutky a rekvizity jsou v něm na začátku schované a nakonec se do něj vrací s pohádkou Otesánek, kdy hlavní hrdina „sežere“ všechno, co je po ruce. Představení využívá principy řetězení a opakování.

Hraje a loutky vodí: Luděk Richter, scénář, výprava a režie: Luděk Richter

2.4.3.1 Dramaturgický rozbor

Pět pohádek (Stolečku prostři se, O kohoutkovi a slepičce, Hrnečku vař, Červená Karkulka a Otesánek) spojuje téma chtivosti a nenasytosti a motiv mravouky.

Všechny příběhy jsou vystavěny přehledně až přímočaře. Zlo je zlé, dobro dobré a špatný konec přináší poučení. Integračním činitelem celého představení je osoba vypravěče, hlavní téma a motiv. Dětskému divákovi se dostává decentní výchovný apel na jeho svědomí, poctivost a skromnost.

V pohádce **Stolečku, prostři se** jsou jednotícími činiteli **motiv střídání a motiv opakování**. Hlavní hrdina je pořád dokola nespravedlivě trestán, obdarováván a okrádán, dokud se nepoučí. Vypravěčovi pasáže jsou epické. Nespravedlnost je nakonec potrestána. Žánr je jasný.

V pohádce **Hrnečku vař** je jednotícím činitelem děje **motiv kouzelného daru**, se kterým se nenakládá tak, jak se má. Všechny postavy napomáhají pochopení příběhu i jeho vyznění. Žánr je jasný.

¹⁷ Při prvních dvou reprízách v MŠ Velké Přítočno a MŠ Hovorčovice byla skladba příběhů jiná než v ostatních mateřských školách. Do řetízku vyprávěných pohádek jsem zařadila pověst Zazděná paní v Telči a staročeskou bajku Zachtivý pes. Zajímalo mě, jak budou děti na tyto žánry reagovat. Přestože Zachtivého psa i Zazděnou paní sledovaly neméně pozorně než pohádky, vycítili jsme, že si známé pohádkové příběhy užijí mnohem víc. Další tři reprízy již proběhly v tom pořadí, v jakém se o nich píše v této práci.

V pohádce **O kohoutkovi a slepičce** jsou jednotlivými činiteli děje **motiv odmítané pomoci a princip opakování**. Všechny postavy napomáhají pochopení příběhu i jeho vyznění. Žánr je jasný.

V pohádce o **Červené Karkulce** je jednotlivým činitelem děje **motiv nebezpečí**. Jednotlivé postavy mají různé role. Maminka Karkulku vysílá na cestu a dobře jí radí, jak se má a nemá chovat. Karkulka maminku neposlechne. Vlk má roli zkoušky (podobně jako v Neposlušných kůzlátkách). Babička má roli pasivní. Myslivec vystupuje jako vysvoboditel. Žánr je jasný.

V pohádce **Otesánek** jsou jednotlivými činiteli děje **hlavní (záporná) postava** Otesánka a **princip opakování a vršení**. Postavy maminky a tatínka jsou zde prezentovány jako pasivní příjemci důsledků špatného rozhodnutí. Pohádkový žánr je okořeněn špetkou hororu.

Inscenátor a autor scénáře se celým dílem pokouší sdělit publiku starodávnou moudrost a předat zkušenosti mnoha generací. Jazyk je archaický a provedení je blízké pouličnímu jarmarečnímu divadlu.

2.4.3.2 Interakce s dětským divákem

Zatímco ve scénáři je pohádkový žánr zřetelný, ve způsobu jevištního provedení se blíží frašce. V představení není nastolena poetika pohádky. Je zachován pouze její syžet a poselství. Vyprávění je odlehčené a zvěcněné.

Velký důraz je kladen na mluvené slovo, pauzy, akcentaci a rytmus. Vypravěč je zároveň interpretem všech postav a střídá tři herecké roviny: mluví sám za sebe (za vypravěče), za postavu, ve kterou se promění, a za loutky. Proměňuje se pomocí jednoduchých náznaků např. přetočením šátku z děvečky na babičku, nasazením čepice z vypravěče na pantátu apod. Děti rozumí. Hlavní hrdinové jednotlivých pohádek nenesou v jeho provedení osobní rysy. Jsou to obecné postavy, v hierarchii významnosti sobě rovné.

Pozornost dětí udržuje hercovo neobvyklé zacházení s věcmi běžné denní potřeby a hra s nezvyklými předměty. Děti představení sledují. Mračí se, když se děje bezpráví. Smějí se, když se pořád dokola opakuje jedna

a tatáž situace. Opakování je baví. Čekají, jestli to dopadne stejně. Když se má stoleček sám prostřít, je vidět, že čekají kouzlo. Když se stoleček nijak neprostrže a jídlo je imaginární, vstávají, aby lépe viděly, a působí zklamaně: „Nic tam není ...“ Po první pohádce ve většině případů s potleskem trochu váhají. Po druhé pohádce výskají a tleskají s nadšením. A stejně tak po třetí a čtvrté pohádce. Na každou další se těší. Na konci páté pohádky už jsou trochu nesoustředěné, ale pořád sledují děj. Když Otesánek (stůl) žere jednotlivé postavy příběhu, některé děti zůstávají s otevřenou pusou a očima dokořán.

Pohádky jsou dětem předkládány jako jednotlivé chody pestré večeře, aniž bychom některou z nich vnímali jako předkrm, polévku, hlavní chod, dezert a nápoj. Možná by stálo za to se nad podstatou pohádek zamyslet z pohledu poledního nebo večerního menu.

2.4.4 Zajíček a velká mrkvová záhada

Zajíček a velká mrkvová záhada je autorská pohádka Dominika Tesaře vybočující z pohádkové klasiky nejen svou energií a tempem, ale také svým směřováním k žánru pohádkové detektivky či detektivní pohádky. Setkávají se v ní zvířátka, strašák do zelí, duch bobra, král, princezna a královský posel. Humorem a laskavostí patří k umělým pohádkám, jaké psal například Karel Čapek (třeba Velká policejní pohádka a jiné), Miloš Macourek, Lubomír Feldek. Má ale mnohem rychlejší spád. Nezačíná kdysi kdesi. Skočíme do ní právě tady a teď „rovnými nohama“ (rým k verši „za sedmero horami“), a zastavíme se až u „konec dobrý, všechno dobré.“

Na kytaru hraje, zpívá a loutky vodí: Dominik Tesař, scénář, výprava a režie: Dominik Tesař

2.4.4.1 Dramaturgický rozbor

Podíl jednotlivých postav na rozvinutí ústředního motivu představení, kterým je záhadná loupež, ale také jejich charakterů a směřování, je dramaturgicky vyvážený. Postavy se zaplétají do různých nedorozumění a chybných odhadů a zároveň (postupně) napomáhají k jejich vyřešení a pochopení.

Integračním prvkem toho, co se děje, je hlavní hrdina Zajíček Kuliferda. Všechno a všechny (včetně diváků) neustále důkladně ohledává. Klade sobě i ostatním různé, především protichůdné a nečekané otázky. Sleduje stopy. Skládá a analyzuje jednotlivé informace. Na své cestě za snem se nikdy nevzdává. Je upřímný a nakažlivě nadšený. Miluje mrkvičku, luští hádanky, rébusy, sudoku a touží se stát slavným detektivem. Na své cestě překonává nejrůznější nástrahy a potkává pomocníka Adrianu. Diváci mají možnost sledovat jeho myšlenkové pochody, jak je tomu v detektivkách.

Funkce dalších postav v příběhu:

Strašák do zelí touží po hlídání, ale nemá co hlídat, protože zelí se neurodilo. Hlídá Kuliferdovi jeho mrkvičky, ale neuhlídá je. Je zákeřně přepaden, okraden, ztrestán a posléze opuštěn.

Myška Adrianka je vynálezkyně a zároveň první podezřelá. Omylem ztluče Kuliferdu, protože ho považuje za zloděje a podezírá ho z okousání jejího stromečku. Nakonec mu na cestu do Zlých hor daruje svůj létající stroj.

Duch Bobra touží po princezně a po oživení. Je nemilosrdný, a když chce, i neviditelný. Zajíčka Kuliferdu chce proměnit v žábu.

Princezna je unesená, zakletá a pasivní. O její vysvobození jde až na druhém místě. Nicméně její záchrana zajistí Kuliferdovi místo dvorního královského detektiva.

Žánr umělé pohádky je jasný od začátku.

2.4.4.2 Interakce mezi vášní a tichem

Před začátkem některých představení Dominik Tesař improvizoval a navazoval kontakt s dětmi skrze různé otázky. Ptal se jich na barvy na scéně. Děti je poznávaly.¹⁸

Když začala nahlas hrát kytara, někde děti radostí nadskočily. Jinde se stydlivě culily a otáčely na paní učitelku. Dominik v tu chvíli ještě nebyl vidět. Byl za scénou. Když vyšel, jeho energie a text písničky většinu dětí hned „rozdováděly.“

¹⁸ Scéna byla v mnoha odstínech zelené. Dominik se ptal, která z nich je světlejší. Děti nadšeně odpovídaly.

Děti se na sebe otáčely. „To je, co!?“ Smály se formulacím jako „Právě jste skočily do pohádky rovnými nohami...“.

Když písnička skončila, naráz utichly.

V úvodu představení se vysvětluje, co je to PROLOG. Vypravěč se snaží předvést význam neznámého slova názorně a zapojuje děti. Děti neznají, co je to prolog, a hned se ptají „cooooo?“, s čímž se samozřejmě počítá. Nastává interaktivní vložka. Tři děti jdou na scénu. Jedno z dětí představuje přední kopyta koně královského posla, druhé dítě zadní kopyta královského posla a třetí dítě královského posla. Děti se představují. Tělo koně pak hraje sám Dominik, který se představí jako vypravěč Dagobert. I při tomto pomalém rozjezdu (odkládaném začátku) se děti soustředí a sledují své kamarády na scéně. Učitelky povzbuzují děti ke hře na nástroje a zároveň ztišují rozrušené publikum. Nejvíce se děti rozdováděly v MŠ Tuchlovice, když byla Šimonovi (asi šestiletý chlapec) udělena role královského posla. Smích vyvolávala situace, když Šimon lezl Dagobertovi na záda. Publikum burácelo. Text prologu byl většinou pronášen do takového mumraje, že mu nikdo nemohl rozumět.¹⁹

Ve všech reprízách projektu se po skončení prologu děti vždy samy od sebe zase ztišily. Odpovídaly postavám na otázky i na ty, které nemířily do publika. Radily, napovídaly. Vymýšlely řešení. Varovaly hrdinu, když hrozilo nebezpečí. Ztišily se vždy, když zazněla hudba. Nejmladší děti v první řadě prožívaly situace v němém vytržení a tiché radosti. Na legrační slova reagovaly starší děti smíchem, mladší je napodobovaly. Otáčely se tam, kde se něco dělo. Vstávaly a natahovaly tím směrem ruce.

Slovní interakce mezi Zajíčkem a dětmi vznikala částečně záměrně, částečně spontánně. Kontakt s dětmi byl v průběhu představení udržován jednak otázkami:

- které Zajíček kladl sám sobě:
Co to tady je? To je domeček? Domeček, který má díry jako ementál? Copak může mrkvička spapat stromeček?“

¹⁹ S tím se v kompozici představení počítá; informace z prvního prologu se objeví ještě jednou později.

- jednak otázkami, které mířily do publika na konkrétní dítě:
„Papáš větvičky?“ „A může ti to někdo dosvědčit?“ „Co jsi dělala v noci ze včerejška na dnešek?“ „A může ti to někdo dosvědčit?“

Děti byly ochotné odpovídat a navzájem si dosvědčovaly nevinnu.

V jedné mateřské škole z ničeho nic zcela nepochopitelně, upřímně a hromadně odsouhlasily tvrzení, že „děti papají větvičky“. Zajíček pak pohotově prohlásil, že děti, které papají větvičky, jsou největší záhada, kterou je potřeba vyšetřit, a odešel do světa pokračovat ve vyšetřování mezi nimi.

Další příklady slovních a mimoslovních reakcí

Když se řeklo: Představte si, že ...,“ jedno z dětí vykřiklo: „Já už si to představuji!“

Když měl někdo z hrdinů „hloupý nápad“, když se používala slova emocionálně podbarvená nebo například citoslovce „fuj“, když bylo cokoliv jen trochu přehnané, děti reagovaly hýkáním a dupáním. Taktéž často hýkaly v reakci na divokou akci, hlasitý zpěv a hlučný hlasový projev.

Když Myška vybafla na Zajíčka a Zajíček se lekl, děti s sebou škubly.

Když viděly dřív než on, že mu hrozí nebezpečí, varovaly ho.²⁰

Když se dělo něco neočekávatelného, když někdo říkal něco překvapivého, opakovaly to a otáčely se na sebe.

Když bylo něco nechutné jako například lektvar z netopýřích uší, muších nožiček apod., do kterého se ještě navíc plivne, otrásaly se se slovy: FUJ.

Když se ze zahrádky začaly ozývat podivné zvuky, když se ze země snažila vylézt první mrkvička, děti komentovaly její hlasité objevení: „Mrkev! Mrkev!“ a řinčely. Když rostly další mrkvičky, byl ve třídě už hluk jak na stadionu. Vzrušení narůstalo a vzápětí se tišilo, když se nad novým políčkem sešli Kuliferda se Strašákem.²¹

V MŠ Tuchlovice v první řadě tleskala malá holčička, když Strašák do zelí vyprávěl svůj sen o tom, jak se celá zeměkoule proměnila v hlávkou zelí.

Děti si dávaly si na tvářičky i na pusku ruce.

²⁰ V podstatě je představení režijně udělané tak, že děti vědí skoro všechno dřív než hlavní hrdina. Jediné, co neví nikdo, je zásadní hádanka celého představení: Kdo ukradl mrkvičku?

²¹ Vždy, když dochází k interakci loutek, je ticho.

Starší děti se smály nahlas. Nejmladší děti v první řadě prožívaly většinu situací v tichém úžasu, údivu a radosti. Prožitky neprojevovaly navenek. Co prožívaly, prozrazovaly jejich oči.

Děti pomáhaly postavám příběhu.

V jedné scéně Strašák usnul a neuhlídal mrkvičku. V následující scéně přemlouval Zajíce, aby mu dal ještě jednu šanci. Zajíc se zdráhal a děti volaly: „Neboj, Zajíci, když usne, my ho vzbudíme.“ Dramaturgicky k tomu nebyly tím, co se dělo na scéně vedeny, ale přesto vstoupily do hry.

Když se Zajíc vyptával Strašáka, jak vypadalo to Strašidlo, co ho praštilo, děti opět vystoupily na Strašákovu obhajobu: „My jsme ho neviděly,“ a myslí tím – my ani Strašák.

Měly vždy přesně spočítáno, kolik bylo ukradených mrkviček.

Vstupovaly do děje

Když Zajíček ohledával okousaný strom a hrozilo mu, že ho zezadu Myška praští, děti v prvních řadách vstávaly. V některých školách děti úplně křičely a ukazovaly dopředu směrem k myšce. Zajíček na jejich varování nereagoval, jakoby je neslyšel, a vždycky dostal „po hlavě“. Situace se opakovala. Děti se většinou ztišily, až když stanuly Zajíček a Myška tváří tvář.

Nedořečené věty doříkávaly:

Kuliferda: „Musím se jít podívat, co ten Strašák...“

Děti: „...udělal.“

NEBO

Dagobert: „A zajíček se vydal na dalekou ...“

Děti: „... cestu“

Dagobert: „... a strastiplnou ...“

Děti: „... cestu...“

NEBO

Když Zajíček našel ohlodaný strom a říkal sám sobě:

Zajíček: „Copak to tady máme ...“

Děti (odpovídaly): „mrkev“, ... „ředkev“, ... „jablko“.

Reagovaly tichem

Když neznámá a neviditelná postava kradla mrkvičku a scéna byla otočená tak, že se diváci dívali na mrkvičku jakoby zevnitř z hlíny a neviděli zloděje, protože

se po vytažení mrkvičky hlína zase zavřela, seděly děti jako přikované. Když byly vytahané všechny, vydechly v prvních řadách děti „neeee“. Dívaly se jeden na druhého. Malinké děti si v průběhu akce přikrývaly a zase odkrývaly oči. Chtěly vidět a zároveň se neubránily potřebě se nedívat.

Když Strašák sděloval Kuliferdovi, že Strašidlo ukradlo mrkvičky, byly děti potichu, jenom někdo rychle podupával oběma nohama. Byly potichu, i když Strašák ukazoval, jak se mrkvička sama od sebe začala vyťahovat ze země a odletěla směrem, kde bydlí Myška.

Obecně platilo, že se ryk a smích vždy ztišil, aniž by k tomu byly děti jakkoliv nuceny. I dlouhou scénu s luštěním křížovek děti vydržely. Určitě k tomu přispěl fakt, že loutka Zajíčka krásně žila na scéně, že působila jako živá.²²

Na bláznivé nápady a legrační slova (na přehnané pusinkování, slovní spojení typu: netopýří hovínko, vy jste ale čuňátko, já budu hlídat jako velryba apod.) děti reagovaly hlučením.

Ani občas používaná cizí slova jako detektiv, logika, místo zločinu, je evidentně nijak nerušila ani neznejšřovala.

Názvy tajemných území, do kterých se ještě nikdy nikdo nevydal (Zlé hory, Temné jezero a Bobří hrad) na ně působily jako zaklínadlo. Šeptem si je opakovaly.

Veselé texty je vždy na „rozdováděly“. Oproti tomu tichou písničku, která doprovázela Zajíčkovu cestu do Zlých hor a magický obraz Kuliferdy letícího skrze mraky poslouchaly v posvátném soustředění.

Otáčely se tam, kde se něco dělo. Vstávaly a natahovaly ruce. Když se na zadním horizontu objevila ke konci představení zmenšená loutka Zajíčka (šlo o perspektivu), děti spolu řešily, jak to, že je Zajíček tak malý?

Ve většině mateřských škol si myslely, že Zajíček nenašel princeznu, ale její sochu.

Když se ozval strašlivý hlas blížícího se Ducha Bobra, některé děti v první řadě zastrkovaly hlavu mezi ramena a couvaly.

²² Má dlouhé „kynklavé uši“

Když Duch Bobra vyřkl čaromocné kouzlo a kouzlo nefungovalo, děti tleskaly. V průběhu představení se protahovaly, ale nepřestávaly sledovat dění na scéně.

Shrnutí

Nuda byla vyloučena. Loutkové obrazy odehrané v rychlém tempu střídaly intermezza, interakce s dětmi a písničky. Při zapojení dětí do obrazů s poslem byl ve třídách hluk jak na sportovním hřišti. Potlesky na konci interakcí doprovázel nadšený výskot. Zprávy a informace, které nebylo možné zaslechnout, reprodukovala později některá z postav. Během všech repríz fungovalo představení stejně. V publiku se v krátkých intervalech a s intenzitou náhlých impulzů střídalo vzrušení a nadšení s naprostým tichem, tichým úžasem nebo němým vytržením. Energie představení, herecké nasazení Dominika Tesaře, rychlé střídání situací i jejich precizní vypointování chrlilo na dětské diváky takové množství vizuálních, akustických i emocionálních podnětů, že by se mnohá kamenná scéna mohla inspirovat. Interaktivita dětí byla obrovská a srovnatelná s tradičními představeními francouzského Guignola²³, který dokáže děti vyprovokovat k reakcím podobným těm na stadionu při fotbalovém zápase.

2.4.5 Obr Finn

Loutková pohádková legenda „**Obr Finn**“ je nejnovějším představením divadelní dvojice Barbara Kocábková – Jana Samková, které tvoří jádro nezávislého divadla Krab. Divadlo Krab se soustředí na představení pro děti a nejvýznamnější část jeho produkcí se odehrává právě v mateřských školách. Původně irská legenda o souboji irského a skotského obra je inscenována v jednoduchých, náznakových látkových kulisách. Postavy obrů i postava rybáře – člověka jsou ušité a voděné jako manekýny. Celé představení má své zvláštní tempo. Všechno se děje pomalu, jakoby obrovsky a rozvláčně. Chvillemi se nic neděje, jen obří život plyne. Páteří celého představení je velká láska mezi irským obrem Finnem a jeho ženou Únou. Téma statečnosti (na straně irské) a vytahování vlastní významnosti a nepostradatelnosti (na straně skotské) je po odmyšlení společensko-

²³ Guignola - populární francouzská komediální figura (loutka)

politického podtextu v obecné rovině srozumitelné i dětem. V některých situacích se opakuje motiv náhody, která vesele promíchává vyznění toho, o čem postavy mluví. Přátelství a dobré srdce vítězí nad samolibou pýchou a vytahovačstvím stejně jako v pohádkách. Silnou stránkou představení je loutkoherecká práce. Zejména Finn Jany Samkové má neuvěřitelný „timing“. Hlasový a pěvecký projev obou hereček, libozvučné dvojhlasy a nasazení činí z představení skutečnou podívanou.

Hrají, zpívají a loutky vodí: Barbara Kocábková a Jana Samková, Scénář, hudba, výprava a režie: Divadlo Krab

2.4.5.1 Dramaturgický rozbor

Podíl jednotlivých postav na porozumění příběhu a jeho obsahu je jednoznačný. Postavy jsou charakterizovány jednoduše a přehledně. Dobré postavy jsou ty z Irska, zlý je obr ze Skotska. **Hlavní hrdina** obr Finn je podán jako sympatický, dobrácký a v úsudku pomalý trouba, který pomáhá irskému lidu jakoby nic a svoji slávu si užívá. Je integračním prvkem všeho, co se děje. **Hybatelem událostí** a činů, jichž jsme při představení svědky, je Finnova milovaná žena Úna. Stojí v pozadí, nijak se neprosazuje, ale ví, co je třeba. Obr Angus představuje výzvu. Soupeře. Rybář je spojujícím prvkem mezi světem obrů a světem lidí.

Inscenátorkám se touto dramaturgií podařilo přiblížit dětem přístupnou formou irskou legendu a zároveň na postavách nadpřirozených bytostí ukázat slabé lidské vlastnosti. Poloviční statečnost je v ní odhalena a pravá síla zůstává skryta, ale pochopena.

Žánr legendy je transformován do žánru pohádky, čímž je srozumitelný dětskému divákovi. Jednotlivé výstupy spojuje jiné (obří neohrabané) tempo a jistá rozvážnost a pomalost v myšlení i činech. Dalším pojítkem je téma souboje a téma srovnávání (kdo je nejsilnější) nebo motiv strachu. Fakt, že příběh pojednává o původu kamenného chodníčku, přírodního úkazu, který dodnes leží uprostřed moře mezi oběma zeměmi a může ho navštívit kdokoliv z nás, je jen vedlejším produktem zápletky.

2.4.5.2 Interakce s dětským divákem

Když se zhasne ve třídě, děti volají „ooooo“. Když zazní zvoneček v rukách paní učitelky, který podle zvyku uvádí začátek divadelního představení, tleskají a výskají. Je vidět, že se těší. Když začne hrát hudba, ztiší se, potichoučku vyjeknou, nebo se začnou tetelit a smát. Představení začíná vyprávěním do hudby. Jana Samková před očima dětí tvoří z látek a nafouklých balónů, které děti nevidí, irské a skotské kopce, jezera a moře. Na slovo OBŘI hudba zesílí. Některé děti si zacpávají uši. Na scénu přichází i druhá vypravěčka Barbara Kocábková. Obě protagonistky spolu zpívají první písničku, která představuje hlavního hrdinu obra Finna. Děti pozorně poslouchají, i když je tempo písničky hodně rychlé.

Po písničce se objevuje obr Finn. Děti nadskakují, zvedají se, vyjukávají. Finn je rezavý, střapatý sympaťák. Loutka krásně žije, snadno navazuje s dětmi kontakt a rychle si získává jejich sympatie. Hned se jim představuje a vypráví o svých neskutečných schopnostech a dobrých skutcích. I při slovech, která děti neznají (například „národní hrdina“), neztrácejí pozornost. První řada během vyprávění obra Finna sedí téměř nehnutě.

Po 10 minutách se objevuje druhá postava Úna, Finnova žena. Obě loutky s dětmi hovoří, oslovují je a na ledacos se vyptávají. Krásně žijí, takže nevdají, že se dlouho nic neděje. Dětem se obři líbí. Poslouchají, jak si povídají. Dozvídáme se, že Finn má rád koláčky se žlutou polevou a hlavně s rozinkami.

Ve dvanácté minutě se s písničkou objevuje třetí postava Rybáře. Jsme svědky toho, jak obrův hlas, který má sílu větru, rybáře odfoukne. Dozvídáme se, že ryby neberou už ani v Irsku, ani ve Skotsku, kde žije největší a nejsilnější obr na světě. Finn omylem potopí rybářovu loď i s rybářem. Když ho hledá, děti napovídají. Po skončení scény připomínají Finnovi, co říkal rybář. Finn se jich ptá, jestli tomu věří tónem, který napovídá, že je to blbost. Děti se často přidají na Finnovu stranu a odpovídají, že rybáři nevěří. Finn potvrzuje, že největší a nejsilnější obr je přece on sám a že jim to hravě dokáže. Chystá se hodit kámen do Skotska, ale nepovede se mu to.

Když z ničeho nic přiletí kámen ze Skotska, děti se vrtí a radí Finnovi, aby: natáhl víc ruku, aby hodil kamenem víc do výšky, aby ho kopnul. Ze Skotska přilétají další kameny. Finn se pokusí dohodit kámen do Skotska podruhé. Diváci komentují jeho snahu s obavou: „On to zase nedokáže ...“ nebo „A spadlo to mezi ...“, „... už skoro ... malinko ...“. Radí mu: „Nikdy není pozdě! Musíš trénovat! On je totiž nejsilnější obr! A jde teď do Irska!“ „Musíš hodit čistou rukou!“ Když se padající kameny odrážejí od země, komentují to slovy: „Skáčou jako blechy...“ Finn se bojí, že není čas na trénink, že se druhý obr skutečně blíží a že je silnější, a odchází vyhledat pomoc u své ženy. Jakoby z dálky se ozývá ryčný hlas Anguse a jeho typické: POZOR!

Když si Úna povzdechne, že je tam nepořádek, vysvětlují jí: „Tady padaly kameny.“

Ve 22. až 25. minutě nastává první chvilková krize. Pozornost upadá. Úna má plán. Snaží se schovat Finna do vany a dát mu dětský čepeček. Děti nemohou pochopit její klid a na oba volají: „Až přijde, bude říkat – Kde jsou?“ „Ve vaně vás uvidí snadno!“ „Postavte si nový dům!“ Když Finn skočí do vany, křičí. Sledovaly pozorně linii příběhu a následují nejzávažnější fakta: blíží se největší a nejsilnější obr ze všech!

Dlouhý dialog mezi Únou a Finnem ve vaně přerušují: „Schovej si hlavu!“ nebo „Ve vaně tě snadno najde!“ Když Úna zpívá ukolébavku, aby Finna uspala a nepletl se jí do díla, děti opět vstupují do děje: „Rychle se schovej!“ Finn ukolébán píská usne. Děti se ztiší a protahují se. Jejich pozornost přitáhne hlas blížící se návštěvy.

Silný obr Angus s dalekým dostřelem je za dveřmi. Některé děti uklidňují ty křičící: „On ho najde, ale nepozná ho.“ Když se Angus objeví na scéně, děti vydechnou a zakrývaly si oči. Úna Anguse pozve odvážně dál. Děti Finna kryjí a mlží: „Finn tu není!“ Úna začne realizovat svůj plán. Děti ho postupně začínají chápat. Je jim čím dál jasnější, že Úna musí Anguse přesvědčit o tom, že obr spící ve vaně je Finnův syn (Finnovo mimino), malý ve srovnání s velikostí jeho otce. Cílem je, aby se Angus zalekl a utekl dřív, než se Finn probudí a něco vyvede. Děti nahlas přemýšlejí a zvažují situaci:

„Vypadá jako mimino! Právě, že je mimino!“ Angus však velikost dítěte nezastraší. Dál se těší na shledání s velkým Finnem.

Protože si Úna myslí, že by souboj Finn prohrál, upeče mu koláčky s kameny místo rozinek. Angus si o kameny vylomí zub. Úna mu tvrdí, že Finnovi zuby chroupou kameny jako mandličky. Angus se sklání nad vaničkou se spícím Finem a skučí. Tím Finna probudí. Ten ho kousne „bezzubou“ dásní mimina.“ Děti se ptají: „Jak to udělaly?“ Pátrají, jak je možné, že loutka někoho kousla tak, že to bolí. Jsou zcela vtažené do příběhu a zároveň jsou stále částečně ve svém tady a teď. Když velký, silný a hloupý skotský obr prchá, děti vyskočí a nadšeně tleskají.

Ke konci představení Finn omylem potopí loďku s rybářem a nevšimne si toho. Děti volají: „Musíš ho zachránit!“

Shrnutí

Jednoduchá mluva i jednoduché uvažování obrů děti rozesmávalo. Jejich živost i charaktery pro ně byly hypnotické. Zápletku celého příběhu, která se točila kolem touhy skotského obra získat Irsko a kolem ješitnosti obou obrů, děti rychle pochopily. Zajímalo je, jak to všechno dopadne. Každou akci sympatických velikánů a nebezpečného hromotluka sledovaly pozorně, i když se tím nijak neposouval děj. Sledovaly, jak loutky žijí. Informace se opakovaly. Ale dětem to nevadilo. Některé z dětí se vrtěly, ale představení sledovaly. Jiné seděly úplně nehnutě. Cizí jména je překvapovala. Napodobovaly je a opakovaly stejně jako další zajímavé zvuky a zvolání.

Situace, se kterými se děti v několika mateřských školách potřebovaly déle vyrovnávat, byly: když po sobě obři házely kameny ze země do země (z Irska do Skotska a zpátky)²⁴ a když se Úna chystala na lest (dokud ji nepochopily).

²⁴ Na scéně nebylo úplně jednoznačně vyznačené moře mezi pevninami a pro mne samotnou malá scéna se dvěma malými kopci nestačila na tak obrovskou imaginaci. Aniž by děti věděly, že je mezi oběma zeměmi 30 km (po irském moři), ocenily sílu a schopnosti tvorů, o nichž se v představení hrálo.

Obecně se dá říci, že je rozptylovaly situace, kdy děj stagnoval, nebo když nechápaly, co se děje. Pak se snažily vrátit situaci o několik kroků zpět a přimět postavy jednat tak, aby to podle nich mělo smysl.

2.4.6 O neposlušných kůzlátkách

Říká se, že by představení pro děti předškolního věku měla být interaktivní, to znamená, že by měl být divák této věkové kategorie do představení zapojován, aby se udržela jeho pozornost. V loutkové pohádce O neposlušných kůzlátkách není tento princip přímého dialogu herců (nebo loutek) s publikem využit vůbec. Inscenace Buchet a loutek stojí na ději, na situacích a mikrosituacích, na jejich dobrém načasování a vypointování, na vztazích mezi postavami příběhu a skvělé loutkoherecké práci.

Hrají a loutky vodí: Zuzana Bruknerová, Marek Bečka / Vít Brukner, Radek Beran; výprava: Bára Čechová; hudba: Vít Brukner; režie: Vít Brukner a Buchty a loutky.

2.4.6.1 Dramaturgický rozbor

Představení je dramatisací klasické pohádky O neposlušných kůzlátkách. Varianta, kdy vlk neposlušná kůzlátka přelstí a sežere, je zachována s tím rozdílem, že nesežere všechny. Zbylé kůzlátko s maminkou brásky zachrání a z vlkova břicha vytáhne podobně jako myslivec Karkulku a babičku v pohádce o Červené Karkulce.

Podíl všech jednotlivých postav na porozumění příběhu a jeho obsahu je zřetelný a přehledný. **Hlavními hrdiny** jsou tři **kozí bratříčci**. Od začátku je jasné, že to s nimi maminka nemá lehké. Z jejího oblíbeného rádia si tajně dělají bránu na fotbal. Podlahu vytírají její božohódovou šálou. Opravují neporouchané. Sice se snaží, ale nikdy neodolají pokušení porušit zákaz. Postava maminky nastoluje situace, kozí kluci je rozehrávají. **Maminka** je ukázána jako dobrá, spravedlivá, laskavá, hravá, obětavá, se smyslem pro řád a pořádek. Úkolem této postavy je s laskavostí a trpělivostí dávat výchovné rady. Úkolem postav kozích kluků je s nimi zacházet po svém. Z rozporu mezi požadavky maminky a schopností kůzlátek je dodržet se rodí dramatické situace. Dalším bohatým zdrojem

konfliktů jsou sourozenecké „přenice“ a drobná nedorozumění. Scénické provedení všech situací má odlehčený komediální nebo věcný, nepatetický (situace, kdy vlk žere kůzlátka) charakter. **Vlk** představuje první skutečnou zkoušku. Poprvé se objeví jako latentní nebezpečí žijící poblíž ve chvíli, kdy jedno z kůzlátek zůstane samo v místnosti. Jeho zjevení působí jako předtucha něčeho zlého. Podruhé se vlk se objeví ve chvíli, kdy jsou kůzlátka sama doma a jedno z nich vypráví bráškům pohádku o Červené Karkulce. Přestože kůzlátka dodrží všechno, co je maminka učila, vlk je obelstí, dostane se dovnitř a dvě z nich sežere. Ve stejnou chvíli se vrací maminka a vlka vyruší. Neváhá a spolu s posledním kůzlátkem oba sežrané bratry vysvobodí. **Postavy Mlynáře, Řezníka a Kováře** jsou epizodní. Začátek i konec představení rámuje jemná hudba hracího strojku.

Inscenace Buchet a loutek, zprostředkovává dětem prostou pravdu, že je dobré poslouchat rady starších, ale že nás ani ty vždy nechrání před lstivostí zloduchů. Všichni však můžeme mít jistotu, že každého zlého vlka přemůže láska a odvaha našich nejbližších.

Žánr pohádky je jasný od začátku až do konce. Jednotlivé výstupy spojují základní motivy příběhu: sourozenecké vztahy, dětská fantazie a nápady, vztahy mezi rodiči a dětmi, číhající nebezpečí, průšvih visící ve vzduchu.

Téma je uchopené přes to, co děti znají a co jim je blízké: zlobení a běžné patálie mezi sourozenci a maminkou.

2.4.6.2 Interakce s dětským divákem

Děti reagují na **obsah** sdělovaný divadelními prostředky a na **způsob provedení**.

Rekce dětí na děj, který se odehrává na scéně:

Mračí se, když kůzlátka zlobí. Zlobení pozorují a nepodporují. Jsou na straně maminky. Vždycky, když o něco jde, se ztiší, například když se jedno kůzle snaží strefit míčem do maminčina rádia jako brány nebo když je maminka už skoro přistihne a není jasné, jestli se prozradí, že jí sahalo na rádio, na které sahat neměly, když se snaží zamaskovat nedovolené hry. Děti často

mají ruce v puse nebo před pusou a vykulené oči. Když kůzlátka rádio opravují, vstávají. Když rádio při opravování rozbijí, volají zděšené „óóóó“. Když jedno z kůzlátek sebere druhému polštářek a to druhé kůzlátko se praští, děti akci sledují s vážností a navzdory tomu, že je výjev pojat komicky, se nesmějí. Když jezdí kůzlátka na mamincině šále, děti volají: „To není hadr?“ Když maminka najde mokrou šálu na zemi, děti situaci sledují v úplné nehybnosti. Vzrušeně prožívají, jak se kůzlátka rychle snaží opravit převržené rádio nebo když je maminka přistihne při lži a při zlobení. Ticho vždy spolehlivě předchází situaci, kdy se něco provalí. Naopak když se něco povede, tleskají nadšeně, i individuálně. Chovají se a reagují jako přísní dospělí, jakoby nevěřily svým očím, jakoby říkaly, jak je možné, že někdo může takhle zlobit!

Když vlk ukazuje tlapy, děti se mračí. Když se kůzlátka nenechají vlkem napálit: „Ty nejsi naše maminka ...“, děti se přidávají a skandují. Když vlk sám sebe po opilování jazyka nepoznává po hlase a ptá se: „Kdo to tady mluví? To nejsem já!“ ... děti volají: „To jsi ty!“ Občas některé děti fandí vlkovi. Zatímco většina volá: „Ne! Ne! Ne!“ a dává si ruce na pusou, když chce vlk sežrat i třetí kůzlátko, některé mu radí, kde je kůzlátko schované. Je to ale spíš jev ojedinělý.

Když přijde maminka domů z nákupu, tleskají a informují ji o tom, že jí vlk snědl děti. „Byl tady vlk. Vlk je sežral.“ Ve 40. minutě, když se trochu natahuje mamincino omdlení, se vrtí. Když se mamince a jednomu nesežranému kůzlátku podaří brášky zachránit, zase tleskají. Když se vlk nahýbá nad studnu, volají: „Ne! To není fér!“

Reakce dětí na provedení:

Když se promění scéna na vlkovo doupě, které je, jak už je to u Buchet a loutek zvykem, vytvořené z různých recyklátů a součástek ze všeho možného, děti uznale komentují: „On tam má počítače! Hm!“ Když se kůzlátka za maminkou plížila a dělala, jakože tady nejsou, volaly děti tak, jak jsou zvyklé například z klauniád: „Za tebou, za tebou.“ Nechápal, že jde o obraz symbolický, obecný.

Citlivě reagují na podbarvená slova jako „prdnutej balon“, „hergot“, „kakat“, „bobek“ a na hlasité bouchání do podlahy. Jakákoliv „přemrštěnost“ je

okamžitě reflektována skrze podivné hýkavé zvuky napodobující smích nebo děláni srandy.

Kolem 18. až 20. minuty se některé děti zvedají a protahují. Na scéně se na chvíli objeví nová postava. Děti poprvé zahlédnou vlka.

Ve 24. minutě maminka kvůli zlobení připálí zelníky a musí odejít na trh pro nové potraviny.

Situace s vlkem se nijak nedramatizuje. Všechno probíhá v jedné energii, v jakoby věčné a spíš komentátorské poloze.

Poznámka: Stalo se, že když vlk zemřel, jedno z dětí proneslo: „Mně se líbil. Já chci, aby žil.“

Specifika věkových kategorií

Zadní řada nejstarších vstává, když kůzlátka provádějí něco, co není dobře. Zajímá je, jak jejich průšvihy dopadnou. Napjatě vestoje očekávají rozuzlení všech situací.

Mladší děti se na akci loutek dívají pozorně, potichu, často s dokořán otevřenýma očima.

Komunikace mimo děj

Před tím, než herci začnou hrát, si povídají s dětmi. Ujišťují se, zda děti vědí, o čem se bude hrát. Děti to vždy vědí, ochotně odpovídají, představují se a mluví o tom, co je právě napadne. Některé z dětí například říká, že se bojí, jiné ho uklidňuje slovy: „Neboj, to bude jenom pohádka.“

Shrnutí

Příběh se odehrával pouze na malém jevišti a těsně kolem něho. Postavy příběhu ani loutkoherci s publikem nekomunikovaly jinak než příběhem ukrytým v dialogích. Až v pětadvacáté minutě prošla matka Koza před dětmi a stěžovala si na jejich neposednost. Jinak postavy z příběhu na reakce dětí neodpovídaly. Loutky krásně žily a reagovaly na sebe. Pozornost dětí udržely po celou dobu dobře vypointované situace a skvělá práce loutkoherců.

3 REFLEXE A ZHODNOCENÍ PROJEKTU

Každé vývojové období předškolního dítěte má svá specifika, úrovně chápání, vnímání a cítění. Všechny prožitky, vjemy a pocity se spolupodílejí na utváření jeho osobnosti, charakteru a myšlení. Prostředí, v němž vyrůstá, jej ovlivňuje na každém kroku, formuje jeho vztah k vrstevníkům, dospělým, přírodě a životu. Každá etapa má svoje zvláštnosti, výjimečnosti i určitou pomíjivost.

Projekt Fenomén divadelního diváka předškolního věku potvrdil u sledovaných dětí výborné kombinatorické schopnosti, schopnost všimnout si detailu, pohotovost, cit, dobrý úsudek a odhad. Přinesl zjištění, že pokud je něco zaujme, nemají problém věnovat tomu svou pozornost mnohem déle než 20 minut. Ukázalo se, že pokud si něco zamilují nebo oblíbí, dýchají pro to.

Děti reagovaly na všechna představení vroucně a přijímaly je s otevřeností. Nepotvrdilo se, že by dětské publikum nebylo kritické. Děti chtějí chápat a divadlo může tuto jejich potřebu uspokojit skrze množství estetických (vizuálních, akustických), emocionálních i etických podnětů.

Metoda natáčení zajistila množství materiálů, na jehož podrobném zpracování by bylo možné pracovat minimálně další rok. Kdyby se ke spolupráci přizvali odborníci z jiných oborů (pedagogové, výchovní poradci, psychologové a další), určitě by přinesli nové poznatky.

Metoda, při níž děti malovaly na základě prožitku z představení obrázky, ukázala, že to, co představení naznačuje, vidí děti ve své mysli v plné pestrosti barev a souvislostí. Že se pohyb „komedianta“ po scéně vtiskne do jejich paměti ve všech jednotlivých okamžicích, že když se příběh odehrává u moře, namalují racky. Když je někdo sympatický, namalují mu hezčí šaty.

Mezi dětskou přirozeností v předškolním věku a divadlem existuje pevné spojení. Erik Erikson²⁵ charakterizoval tuto etapu jako období „anticipace

²⁵ Německo-americký psychoanalytik (* 15. 6. 1902 ve Frankfurtu n/M., † 12. 5. 1994 v Harwichu v Massachusetts, USA)

rolí“, ve kterém si dítě představuje samo sebe v roli dospělých (v roli, kterou by mělo v budoucnu získat). Tuto roli se na symbolické úrovni a (touto cestou) snaží zvládnout, obsáhnout a pochopit, a tak přijímá normy a řád platný ve světě dospělých²⁶. Jsem přesvědčena, že právě tato přirozenost a zkušenost s rolovým hraním je jedním z pilířů spojení mezi dětmi a divadlem. Díky ní se děti dokážou vcítit do postav příběhů a identifikovat se s nimi. Dalšími pilíři spojení jsou zvýšená citlivost svědomí, potřeba řádu²⁷ a vazba svědomí na aktuální konkrétní situaci (jak o nich mluví vývojová psychologie). Umožňují dětem bez ohledu na jejich životní rozhled hluboký divadelní zážitek. Možná, že i zkušenost s **potenciálním konfliktem** mezi posuzováním vlastní aktivity a pocitem viny (spojeným s důsledky vlastní činnosti a jejím přijetím či nepřijetím okolím²⁸), který je jednou ze základních dynamických složek osobnosti v tomto vývojovém období, napomáhá dětem číst divadelní díla, rozumět motivům a motivacím jednání a rolovému hraní.

Projekt ukázal, že **děti chtějí KOMUNIKOVAT s divadlem** a zároveň že dokážou respektovat pravidla a hranice, v nichž má tato komunikace probíhat. Jejich přirozeností je nic nezakrývat. Zveřejňují svoje momentální pohnutky a automaticky praktikují svoje dosavadní zkušenosti nebo názory. Zároveň hledají potvrzení jejich správnosti či nesprávnosti. Divadlo hrané v jim známém prostředí evidentně jejich potřebu komunikace provokuje! Tato potřeba je zároveň potvrzením, že s nimi můžeme na 100 % jako s diváky počítat.

Většina dětí předškolního věku projevila velkou potřebu sdílet svoje poznání, postřehy, nápady, myšlenky a pocity. **Starší děti** (5 až 6leté) ve srovnání s mladšími víc přemýšlely o tom, proč věci nefungují a co by se dalo udělat jinak (a to jak v rámci příběhu, tak v rámci provedení inscenace). **Tříleté až čtyřleté děti** se navenek neprojevovaly s takovou intenzitou. Představení prožívaly vnitřně a soustředěně, občas napodobovaly

²⁶ Identita je z hlediska psychologie konkrétní celistvá, jedinečná, ničím nezaměnitelná podstata, kterou se od sebe liší jednotlivá lidská individua.

²⁷ Říčan in Vývojová psychologie str. 107

²⁸ Vágnerová in Vývojová psychologie str. 107

smích starších. Nejvýrazněji a nejotevřeněji projevovaly své prožitky děti mezi **4. až 6. rokem**. Poslední **řady předškoláků** se vrtěly víc než první řady nejmladších. Představení komentovaly, ale potichu a ohleduplně. Vývoj událostí řešily racionálně a prakticky. Všechny děti se v interakci s divadelním představením projevovaly spontánně.

4 ZÁVĚR

Existují témata, kterým se při tvůrčí práci pro děti samozřejmě musíme vyhnout. Existují pravidla, která musíme respektovat, abychom neublížili citlivé dětské duši. Ale neexistují žádné mantinely dramatické tvůrčí práce, kterými by nás - tvůrce - děti omezovaly. Jediné mantinely, které máme, jsou limity uvnitř nás samotných: náš talent, náš rozhled, náš hodnotový systém, naše estetika a vnímavost, náš cit.

Ten, kdo potřebuje, aby jeho dílo sledovali diváci bez reakcí a potichu, kdo nevtěsná své myšlenky do 40 až 60 minut, kdo nedokáže najít esenci a vykřesat podstatu z příběhu, kdo ji neumí vtisknout do krátkých a srozumitelných obrazů, neuspokojí ani své potřeby ani potřeby dětského publika.

Práce na projektu ukázala, že můžeme počítat s tím, že diváci této věkové kategorie vědomě zacházejí se svými pocity, znalostmi i poznatky, a že jsou schopny s divadelním dílem komunikovat. Zároveň vyplynulo, že by stálo za to se zde nastíněnému problému hlouběji a průběžně věnovat v mezioborové spolupráci. Budeme-li lépe rozumět obecně platným možnostem a zvláštnostem dětského vnímání, budeme schopni vytvářet pro děti krásná a kvalitní představení, která uspokojí i naše tvůrčí a umělecké ambice. Dětský svět je bohatý a inspirativní. Setkání s ním může každého hluboce obohatit.

Pokoušejme se být dětem rádci v okamžiku, kdy jejich lidská zkušenost ještě selhává, a nechme se naopak s důvěrou vést jejich obrazotvorností v okamžicích, kdy se nám té naší nedostává. (Josef Krofta).

Ráda bych poděkovala ředitelkám MŠ Šárce Dutkovičové, Janě Hirkové, Kateřině Krejčí, Soně Šrotové a Lence Zíkové za vstřícnou spolupráci, čas, který s dětmi projektu a divadlu věnovaly i za jejich osobní čas, který věnovaly mně při konzultacích a zpětné vazbě.

SEZNAM LITERATURY

Císař, J. *Člověk v situaci*, 1. vydání, Praha: 6. ISV nakladatelství, 2000, ISBN 80-85866-67-6

Česal, M. *Teorie dramatu*, cyklostyl

Dvořák, J., Eliášková, V. a kol. *Karel Makonj a Vedené divadlo*. 1. vydání. Praha: Pražská scéna, 2007. ISBN 978-80-86102-37-5

Matějček, Z: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, Praha: Grada, 2005. 80-247-0870-1

Příhoda, V. *Ontogeneze lidské psychiky I*. Praha: SPN, 1963. 16-905-67

Příhoda, V. *Ontogeneze lidské psychiky II*. Praha: SPN, 1967. 14-204-83

Příhoda, V. *Ontogeneze lidské psychiky III*. Praha: SPN, 1970. 14-329-70

Příhoda, V. *Ontogeneze lidské psychiky IV*. Praha: SPN, 1974. 14-429-74

Richter, L. *Od pohádky k pohádce (OD LITERATURY K DIVADLU)*. 1. vydání. Praha 2. Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DOBRÉ DIVADLO DĚTEM, 2004. ISBN 80-902975-4-4

Richter, L. *O divadle nejen pro děti*. 1. vydání. Praha: 2. Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DOBRÉ DIVADLO DĚTEM, 2006. ISBN 978-80-902975-6-0

Richter, L. *Co je co v pohádce*. 1. vydání. Praha: 2. Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DOBRÉ DIVADLO DĚTEM, 2004. ISBN 80-902975-3-6

Richter, L. *Pohádka ... a divadlo*. 1. vydání. Praha: 2. Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DOBRÉ DIVADLO DĚTEM, 2004. ISBN 80-902975-2-8

Schmidt, H. D. *Obecná vývojová psychologie*. Praha: Academia. 1978. 509-21-857

Sokol, F. *Estetická výchova, dětské publikum a loutkové divadlo*, 1. vydání. Praha: Akademie múzických umění. 1982. 17-259-82

Vágnerová, M. *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum. 1997. 328-191-97

Další zdroje

www.buchtyaloutky.cz

www.divadlo100opic.cz

www.kejklir.cz

www.cirkuszebrik.com

www.divadlokrab.cz

www.divadlokrasohled.cz

<https://www.vse.cz/vskp/eid/27834>

<http://amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=2930>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Erik_Erikson

<http://docplayer.cz/1185716-Vliv-animovaneho-filmu-na-detskeho-divaka.html>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Informace k projektu

Nabídka představení, ceny a kontakty

„Stolečku, prostři se!“ (Obsahuje 5 pohádek: **Stolečku prostři se, Hrnečku vař, O kohoutkovi a slepičce, Červená karkulka a Otesánek**)

Divadelní společnost Kejklíč, cena: 3 500 Kč (příp. dohodou)

kontakt: Luděk Richter, tel.: 608 260 156

„Neposlušná kůzlátka“

Divadlo Buchty a Loutky, cena: 3 500 Kč

kontakt: Daniel Šenk, tel.: 776 572 685

„Zajíček a velká detektivní záhada“

100 opic, cena 2 500 Kč

kontakt: Dominik Tesař, tel.: 777 596 106

„Loutky, které nikde nechtěli“

Divadlo Cirkus Žebřík, cena 3 000 Kč

kontakt: Miloš Samek 777 343 285

„Obr Finn“

Divadlo Krab, cena 3 500 Kč

kontakt: Barbara Kocábková 604 566 330

„O Malence“

Divadlo Krasohled, cena 2 500 Kč

kontakt: Krystyna Skalická 603 791 621

Kontakty posílám spíš pro jistotu, anebo pokud byste si chtěli objednat ještě i další představení. Většinu dotazů ohledně projektu můžete adresovat přímo na mě.

Termíny představení (z organizačních důvodů je potřeba, aby všechna představení proběhla ve středu). Prosím, vyberte si termíny, které by Vám vyhovovaly, a zavolejte mi.

Loutky, které nikde nechtěli:	21. 10., 11. 11. a 18. 11. 2015
Zajíček a velká detektivní záhada:	2. 3., 11. 5., 18. 5. a 1. 6. 2016
Obr Finn:	10. 2., 24. 2. a 9. 3. 2016
Neposlušná kůzlátka:	30. 3., 27. 4. a 4. 5. 2016
Stolečku prostři se a Malenka si rozdělí následující termíny:	
	16. 9., 23. 9., 30. 9. 2015
	a 13. 1., 3. 2., 16. 3. 2016

Na začátku příštího týdne pošlu dopis pro rodiče s podrobnými informacemi o projektu i o jednotlivých představeních. Jde o to, že potřebuji získat podpisy od všech rodičů, že souhlasí s natáčením jejich dětí za účelem výzkumu.

Přeji krásný konec prázdnin a hezký a pokojný školní rok. Těším se na případnou spolupráci a na shledanou.

Se srdečným pozdravem

MgA Kateřina Molčíková, Mobilní telefon: 734 835 999

Příloha č. 2

Oslovovací dopis pro ředitelky mateřských škol

Vážená paní ředitelko, vážené paní zástupkyně pro MŠ,

několik let se aktivně věnuji tvorbě divadelních představení pro děti ve spolupráci s profesionálním nezávislým divadlem Cirkus Žebřík. V příštím školním roce budu na Katedře alternativní a loutkářské tvorby DAMU Praha dokončovat magisterské studium dramaturgie. Tématem mé diplomové práce je Fenomén divadelního diváka předškolního věku.

Ve spolupráci se společností Dobré divadlo dětem, která se dlouhodobě zabývá kvalitními divadelními produkcemi pro děti, a v rámci aktivit vzdělávacího centra Tvořivý strom Kladno, připravuji výzkum vztahující se na jednotlivé věkové kategorie 3–4 roky, 4–5 let, 5–6 let a 6–7 let, na jejich potřeby, způsob uspokojování těchto potřeb divadlem, jejich způsob vnímání a reaktivnost.

Zároveň budu zkoumat, jak působí divadelní inscenace jako celek vůči dětem jako skupině diváků, z jakých rovin a vrstev je utvořena.

Hledám školky, které by měly zájem se do projektu zapojit.

Základním principem projektu je 6 předem vybraných inscenací 6 profesionálních divadelních souborů.

Pozn.: Jejich kvalitu Vám mohu částečně garantovat já, částečně bude garantována ze strany vysoké školy DAMU Praha, kde diplomovou práci píši, a ze strany společnosti Dobré divadlo dětem (na základě dlouhodobého prověřování kvality jednotlivých produkcí).

Šest inscenací bylo vybráno na základě kritéria žánrové pestrosti: klasická pohádka, bajka, pověst, klauniáda, kouzelná fraška/groteska, kasperliáda, lyrická kompozice.

Cílem je pozorovat jednu skupinu dětí při vnímání různých žánrů a sledovat jednotlivé inscenace v různých reprízách pro různé skupiny dětských diváků, v různých podmínkách.

Vybrané soubory:

Buchty a loutky, www.buchtyaloutky.cz

Loutky bez hranic, www.lbh.cz

Divadlo 100 opic, www.divadlo100opic.cz

Divadelní společnost Kejkliř, www.kejklir.cz

Cirkus Žebřík, www.cirkuszebrik.com

Divadlo Krab, www.divadlokrab.cz

Divadlo Krasohled, www.divadlokrasohled.cz

Divadlo Kaká, <http://divadlokaka.cz>

Další důležité adresy: www.dobredivadlodetem.cz, <http://tvorivystrom.webnode.cz>

V případě jakýchkoliv dotazů mě kontaktujte mailem nebo na tel. čísle: 734 835 999.

Těším se případnou spolupráci.

Se srdečným pozdravem

MgA Kateřina Molčíková

Příloha č. 3

Dopis rodičům a souhlas s natáčením dítěte

Vážení rodiče,

dovoluji si Vás oslovit s prosbou o povolení natáčet Vaše dítě/děti při divadelních představeních pořádaných v tomto školním roce ve školce v rámci výzkumu v oblasti divadelní tvorby pro děti.

Dovolte mi, abych představila sebe a svůj projekt.

Jmenuji se Kateřina Molčíková. Absolvovala jsem katedru výchovné dramatiky na DAMU Praha obor dramatická výchova zaměřená na divadelní tvorbu s dětmi a mládeží. Sedm let spolupracuji s nezávislým divadlem Cirkus Žebřík a zabývám se tvorbou představení pro děti od 3 let. V tomto školním roce dokončuji studium na katedře alternativního a loutkového divadla na Divadelní fakultě Akademie múzických umění v Praze. Moje diplomová práce nese název:

„Fenomén divadelního diváka předškolního věku“

Mým cílem je zkoumat, zda existují nějaké mantinely tvůrčí práce při tvorbě inscenací určených divákům předškolního věku a hratelných přímo v prostorách mateřských škol. Zabývám se otázkou, jaké potřeby dětí předškolního věku může divadelní inscenace uspokojit a zda jsou tvůrci omezeni percepčními možnostmi svých diváků, jejich zkušenostmi či nedivadelností prostředí mateřské školy.

Přínosem této práce je prokázat, že není potřeba při přípravě představení pro děti slevovat z uměleckých nároků, které máme jako tvůrci představení určených dospělému vnímání.

Jedním z dalších cílů výzkumu je přehledně uspořádat témata, náměty a další zdroje divadelní tvorby pro děti z hlediska vhodnosti a žánrové pestrosti.

Výsledky výzkumu by měly sloužit jako povzbuzení divadelníkům tvořících pro děti. Zároveň by měl být oporou, inspirací a vodítkem učitelkám a výchovným pracovníkům, kteří pracují s konkrétní věkovou kategorií dětí při výběr inscenací s ohledem na jejich umělecké kvality.

Motto:

Pokoušejme se být dětem rádci v okamžiku, kdy jejich lidská zkušenost ještě selhává a nechme se naopak s důvěrou vést jejich obrazotvorností v okamžicích, kdy se nám té naší nedostává. (Josef Krofta).

Pokud jste ochotní povolit natáčení Vašeho potomka ve prospěch tohoto výzkumu, který by mohl přinést cenné informace pro všechny zúčastněné strany, prosím, podepište následující formulář. V případě Vašeho zájmu Vám budou závěry výzkumu taktéž k dispozici.

Předem děkuji za pomoc a spolupráci.

Se srdečným pozdravem

MgA Kateřina Molčíková

Souhlasím s tím, že moje dítě bude natáčeno v rámci magisterského projektu Kateřiny Molčíkové „Fenomén dětského diváka předškolního věku“ ve školním roce 2015–16. Autorka projektu se tímto zaručuje, že materiály budou použity pouze pro účely výzkumu a obhajobu diplomové práce.

Jméno dítěte	Jméno zákonného zástupce	Podpis zákonného zástupce
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		

Příloha č. 4

Termíny divadelních představení

2015			2016				
Září	Říjen	Listopad	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen
16. 9. Kr, K	7. 10. Kr, K	4. 11. CŽ	13. 1. Kr, K	3. 2. Kr, K	2. 3. O	6. 4. BaL	4. 5. BaL
23. 9. Kr, K	14. 10. CŽ	11. 11. CŽ	20. 1. O	10. 2. Krab	9. 3. Krab	13. 4. BaL	11. 5. O
30. 9. Kr, K	21. 10. CŽ	18. 11. CŽ	27. 1. O	17. 2. Krab	16. 3. Kr, K	20. 4. Kr, K	18. 5. O
		25. 11. K		24. 2. Krab	23. 3. Krab	27. 4. BaL	25. 5. Kr, K
					30.3. BaL		

Legenda:

Kr – Divadlo Krasohled

K – Divadelní společnost Kejklíč

CŽ – Divadlo Cirkus Žebřík

O – Divadlo 100 opic

Krab – Divadlo Krab

BaL – Divadlo Buchty a Loutky

KONTAKTY NA DIVADELNÍ SOUBORY

Divadlo	Kontaktní osoba	Mail	Telefon
Buchty a Loutky	Daniel Šenk	info@buchtyaloutky.cz	776 572 685
Cirkus Žebřík	Miloš Samek	milos.samek@gmail.com	777 343 285
Divadelní společnost Kejklíč	Luděk Richter	divadlo@kejklir.cz	608 260 156
Divadlo Krab	Barbara Kocábková	ba.koc@volny.cz	604 566 330
Divadlo Krasohled	Krystyna Skalická	krystynas@volny.cz	603 791 621
Divadlo 100 opic	Dominik Tesař	info@divadlo100opic.cz	777 596 106

KONTAKTY NA MATEŘSKÉ ŠKOLY

MŠ	Kontaktní osoba	Telefon
Hovorčovice	Pí. uč. Hubená	731 350 661
Tuchlovice	Pí. řed. Šárka Dutkovičová, Mgr.	737 351 226
Rynholec	Pí. řed. Lenka Zíková	702 046 924
Juárezova	Pí. řed. Soňa Šrotová	233 320 306
Velké Přítočno	Pí. řed. Kateřina Krejčí	736 663 381

Příloha č. 5

Přehled představení

Termín	Představení	MŠ
16. 9. 2015	Malenka	MŠ Juárezova
23. 9. 2015	Stolečku, prostři se!	MŠ Velké Přítočno
7. 10. 2015	Malenka	MŠ Rynholec, MŠ Tuchlovice
14. 10. 2015	Loutky, které nikde nechtěli	MŠ Hovorčovice
4. 11. 2015	Loutky, které nikde nechtěli	MŠ Rynholec, MŠ Tuchlovice
11. 11. 2015	Loutky, které nikde nechtěli	MŠ Velké Přítočno
18. 11. 2015	Loutky, které nikde nechtěli	MŠ Juárezova
25. 11. 2015	Stolečku, prostři se!	MŠ Hovorčovice
13. 1. 2016	Stolečku, prostři se!	MŠ Juárezova
20. 1. 2016	Zajíček a velká mrkvová záhada	MŠ Velké Přítočno
27. 1. 2016	Zajíček a velká mrkvová záhada	MŠ Rynholec, MŠ Tuchlovice
17. 2. 2016	Obr Finn	MŠ Rynholec, MŠ Tuchlovice
24. 2. 2016	Obr Finn	MŠ Velké Přítočno
9. 3. 2016	Obr Finn	MŠ Juárezova
16. 3. 2016	Malenka	MŠ Velké Přítočno
23. 3. 2016	Obr Finn	MŠ Hovorčovice
30. 3. 2016	O neposlušných kůzlatech	MŠ Juárezova
6. 4. 2016	O neposlušných kůzlatech	MŠ Rynholec, MŠ Tuchlovice
13. 4. 2016	O neposlušných kůzlatech	MŠ Hovorčovice
20. 4. 2016	Stolečku, prostři se!	MŠ Rynholec, MŠ Tuchlovice
27. 4. 2016	O neposlušných kůzlatech	MŠ Velké Přítočno
18. 5. 2016	Zajíček a velká mrkvová záhada	MŠ Juárezova
25. 5. 2016	Malenka	MŠ Hovorčovice
1. 6. 2016	Zajíček a velká mrkvová záhada	MŠ Hovorčovice

Příloha č. 6

Scénáře k představením

1. „O MALENCE“

Osoby: Malenka, Matka, Čarodějnice, Žába, Žabák, Chroust, Chroustice, Krtek, Myška, Vlaštovka, Květinový princ

1. Narození

Vypravěčka: Žila, byla jedna paní a ta byla hodně paličatá a tvrdohlavá. Hlavu měla tvrdou jako ořech. Pořád chtěla dítě, ale nevěděla, jak ho získat. Jednoho dne se ta paní rozhodla /nasadí si klobouk-skořápku od ořechu/:

Paní: „Já zajdu k čarodějnici.“ /klepání/
Haló,haló! /přejde na druhou stranu ruce vyhazuje, krčí rameny, nasadí si šátek/

Čarodějnice: Jo,jo,jo, co tady na mě hulákáte? Dobrý den, copak? ... Cože? Cože to chcete? Dítě? Ale, prosím vás! Není lepší nějaké auto nebo barák? Kdo by chtěl dítě? Děti strašně zlobí! Jsou s nimi starosti. Cože? Že jsou s nimi radosti? Že děti jsou nejlepší? Tak vám něco dám! Zasadit a zpívejte tomu. S pánem Bohem.

Paní: /přejde zase nazpět/ Co mi to ta čarodějnice dala? Děti, ona mi dala nějaké semínko, podívejte se! Co s ním budu dělat? Říkáte zasadit? No mám takovou malou zahrádku... Tak já to zkusím dát mezi mrkev /zasadí semínko, chvíli čeká/ A co ještě? Zpívat. No jo, zpívat!

Dneska je krásný den Slunce dnes svítí všem (deštík dnes kropí zem) Vyrůstěj kvítečku Až k samému sluníčku. Nic. To chce asi více zpěvu, pomůžete mi? Já tomu zahraji a zazpívám a vy to po mne zopakujete. / roste květina, rozkveté a v květu se zrodí Malenka a zpívá melodii, kterou zpívaly děti/

Malenka: Jé, tady je krásně! Ahoj! Vy jste mne vyzpívali, děti, děkuji.

Paní: A co já? Já jsem tvoje maminka.

Malenka: Ma-min-ka. Lálálá... /tančí a hraje si, klouže se po květině, skáče, padá, paní ji zachraňuje/

Paní: První den na světě a takhle dovádí a je tak malinká. Budu ti říkat Malenka. Pojď, půjdeme domů. /V domku Malenka skáče, ...a co je tam?... málem upadne, paní ji zachrání /

Opatrně, ať si neublížíš! Už jsi unavená, vid? Miminko, když se narodí, tak spinká v postýlce. Jeje, já postýlku nemám. Dám tě do oříšku. /sundá čepici z hlavy a uloží v ní Malenku, zpívá ukolébavku/ Hajej dadej

zavři očka Hvězdička si na tě počká Hajej dadej až do rána Hajej dadej já jsem máma a ty moje holčička.

2. Žába

Vypravěčka: Paní s Malenkou žily šťastně a spokojeně. Pořád si spolu hrály. Nevěděly, že je oknem někdo pozoruje a tuze jim závidí. /nejprve vykouknou oči, doleva doprava, „dýchá harmonikou nad spici Malenkou/

Žába: Kva-ta je krásná. Kva-to by byla ženuška pro mého synáčka. Kva-půjdeš se mnou. Kva kva kvak ... Už je moje Malenka, Ta maličká panenka. Kvak, kvak, kvak, kvak, / hop, hop,/ kvak. /zpívá a skáče žabím způsobem / Uložím si ji tady pěkně k nám do vody a do bahýnka. /žába položí Malenku na paraván a dotvoří bahenní prostředí změna prostředí z původního okna vytvořeného ze šátků, Malenka celou dobu spí/ U nás se ti bude líbit. Až uvidíš mého synáčka, nejchytřejšího žabáčka na světě. On je prostě úžasný! A každý večer budeš s ním mít žabí koncert. Kde je? Zavoláme ho, děti. Jmenuje se Hugo! /děti volají, žába vytahuje spícího Huga/ Hugo! Kvaaaak. Hugo, ty zase spinkáš. Očička má jako mince, je po mně, po mamince a hlásek má sametový po svém žabím tatínkovi! Kvak, kvak,kvak,kvak/hop,hop,/ kvak Našla jsem ti nevěstu, Hugo! Nechám je o samotě, ať se seznámí, a já jdu přichystat do bahýnka zásnuby. /zpívá/ Už jde párek úžasný Už zní zvony jarní To je dnes krásný den Můj syn bude zasnouben. Kvak ... Kvak, kvak, kvak Malenka: Dnes hezky kvákají žabky, maminko ... - Kde to jsem? /kouká se z ořechu kolem sebe, zkouší prostor/ Všude samá voda. Pomoc, maminkoo! Hugo Kva, kvak.

Malenka: /lekne se, schoulí se, opatrně se otočí/ Kdo jsi?

Hugo. Kvak. Hu! Kvak, kvak, Hugo, tvůj ženich.

Malenka: Můj ženich? Já mám žít v bahně s žabákem? To tedy Nikdy! /otočí se zády/

Hugo: Kva, kva, maminko, ona mne nechce. /otočí se/ Já jsem rád, já bych chtěl za ženu zelenou žabičku a ne holčičku. Ale ještě ne, já totiž nejraději dělám toto: Kva, kva, kvaaaaaaaaaaaa, /usne/

Vypravěčka: Děti, Hugo usnul. Pomůžeme Malence? Ty žaby žijí ve stojatých bahnitých vodách. Ale kdyby foukal vítr, voda by tekla jako v řece a Malenka by plula pryč od těch

žab. Budeme foukat? /děti postupně rozfoukají nejen vodu, otáčejí klacky a modrá vlna mizí, ale odfouknou i žabáka/ Malenka je zachráněna! Ale Malenka má tak smutné modré oči, zazpíváme ji Holka modrooká. /děti zpívají, vzniká strom z klacků/

Malenka: Děkuji, děti. Jů, strom, já si na něj vylezu /je na stromě, houpe se/ houpy, houpy. Houpy, houpy, kočka snědla kroupy,hlavně že nepadají kroupy... To je výhled! /rozhlídně se / Tady jsem v bezpečí, chvílku si odpočinu.

3. Chroust

Vypravěčka: Jenomže na stromě, někdo spal a jak se Malenka houpala a houpala, tak ho probudila... /slyšíme zvuk chrousta, vodění chrousta na paravánu/

Chroust: /je mistr světa, borec/ Ta je chrásná. /radostně, až podbízivě/ Chrousty, dobrý den. To mi tady na stromě přistála chrasavice...

Malenka: Já jsem prosím Malenka.

Chroust: A já chroust, největší chrasavec v celém lese. Čekám na chrasavici, jako jsi ty. Nic tak chrásného jsem nikdy v životě neviděl. A jak chrásně zpíváš... Všichni mi budou závidět a já si budu chroustat.

Malenka: /lekne se/ No ale já..., nemůžu žít na stromě, to je pro mě moc vysoko... já nemám křídla.

Chroust: Já s tebou budu lítat, kam budeš chtít.

Malenka: Prosím, já jsem ještě nikdy neletěla..

Chroust: No tak pojď, hop a letíme!

Malenka: Já bych ráda, ale prosím jen kousek, támhle k lesu.

Chroust: Ano, jen k lesu. / letí nad děti/ Malenko, zpívej, chrousty, chroust Svět je krásný Svět je krásný S tebou S tebou Malenko Svět je chrásný Svět je chrásný Svět je chrásný Malenko

Malenka: Júúú, to je úžasné! To je hlaviček houbiček v tom lese! Samý praváček! Ale už se mi

točí moje hlavička, prosím zpátky.

Chroust: Poprvé se točí hlava všem, podruhé už to bude lepší. / přistává zpět na stromě/

Malenko, ty se mi moc líbíš. já si tě vezmu za ženu. Budu s tebou lítat do obchodu, na Chřivoklát, k moři do Chorvatska.

Malenka: Děkuji, jsi moc hodný, ale já nechci, nechci pořád lítat.

Chroust: Hned teď tě představím své kamarádce. Boženko! Teda já jsem tak šťastný... to budou všichni v lese koukat. Já brouk, největší chrasavec ze všech. Cha cha chá.. /prozpěvuje si/ Já jsem chrasavec největší v okolí, v okolí, nikdo není hezčí než já, jenom snad, jenom snad Malenka...

Boženko, pojď se podívat, jakou mám chrásnou nevěstu. Boženko...

Boženka: Ty a ženušku? No tak mi ji ukaž! /prohlídne si ji/ Je chrásná... Jeje, nemá tykadla! Jeje, nemá křídla! Má jen čtyři nohy! Vždyť máme 6! A není chlupatá. Mně se nelíbí! Je ošklivá! Hned to všem v lese řeknu: Chroust bude mít ženu ošklivku!

Chroust: Boženko, počkej, nikomu nic neříkej! /odletí dozadu/ /vynoří se u Malenky/ Já nemůžu mít ošklivou ženu. To by se mi všichni smáli, mně, nejchrásnějšímu v širém okolí. To bych nesnesl. Malenko, mně se líbíš, ale musíš zmizet z mého stromu, než všichni přiletí. shodí ji/ AAAAAAAAAAAAA / Pardon. Holky! Už je pryč! / odlítne pryč dozadu/

Vypravěčka: /vypne chrousta/ A dost. Děti, já jsem ho vypla, vždyť se na to nedá koukat. A Malenka padá a padá dolů, aby si nerozbila hlavičku! Děti zazpíváme si písničku, ta Malenku bude držet nad zemí jako polštářek. Vyletěla holubička ze skály / strom se rozletí jako pták nad děti, padají z něho lístky na zem, pak se otočí a vytváří kořeny/ Tak Malenko.. , Malenko..., neboj se, to dobře dopadne. Takhle to děti často vypadá v životě. Všechno je vzhůru nohama, ale vždycky se to pak v dobré obrátí. Dáme už Malenku na Zem?

4. Myška

/otočí se látka s Malenkou dozadu zmizí strom a objeví se zem/

Malenka: Hurá, konečně zase nohama na zemi! Ten strom byl ale vysoký... BRRR, to je zima, támhle je opadané listí, to už bude podzim a pak zima. Kde já se schovám. Brrrr, to je vítr /všimne si konců klacků/ Jéé, co to je? Tady bylo obilí a teď je tu strniště... Sednu si do strniště a a asi zmrznu /Vykoukne, spatří děti, později Malenku/

Myška: Halo! Pojď ke mně, do země.

Malenka: Do země? Už jsem byla ve vodě a na stromě, pod zem nejdu.

Myška: Pojď, než dostaneš rýmu, v zemi je teploučko, jsme tam všichni schovaní.

Malenka: Děti, mám jít? Tak jdu. Tady tou malou dírkou? Pomoc, já padám, myško počkej, to je hluboká chodbaaa. Jedu jak na tobogánu!

Myška: Padáš dobře, tunel č. 55, pak vlevo, vpravo. bum / změní se pozadí na černé, spadnou obě na tyč/ Vítám tě v doma zemi.

Malenka: Tady je teploučko!

Myška: /zpívá/ Nejlepší je bydlet v zemi Tady teploučko Ať si klidně fouká Ve spíži je mouka Ať si klidně sněží Já jim broučky svěží.

Malenka: Broučky, brrrr, to nejím. Myško, já mám hlad.

Myška: Hned ti něco uvařím. Mám zásoby: ječmen, pšenici, žito, kukuřici, oves...

Malenka: ... ovesnou kaši. Tu mi dělala maminka.

Myška: Udělám ti kaši jak od maminky. Tak si tady zatím lehni a odpočiň si. /myška odchází, Malenka si lehá do hamaku/

Malenka: Konečně, někdo hodný. Dneska je krásný den. Schovala mne matka Zem.

Myška mi v rendlíčku Vaří sladkou kašičku.

5. Krtek

Krtek: hohoho, /přes zuby, klacek v hubě/ dneska je krásný, Deeeen/leze nahoru a větší zlaté žížaly/ Kdopak to tu tak krásně zpívá, to není myška... já nevidím, ale mám dobrý čumák, já si tu zpěvačku vyčmuchám/čichá, až dočichá k Malence/

Malenka: Pomóc!!! /leknu se oba/

Krtek: Halo! Kdo jsi?

Malenka: Malenka. A ty?

Krtek: Krtek, soused. Bydlím pod myškou. A co ty tady?

Malenka: Na návštěvě.

Krtek: A kde je myška?

Malenka: Vaří mi kaši.

Krtek: A jak dlouho tu budeš?

Malenka: Celou zimu.

Krtek: Ale myška má málo zásob, jen pro sebe, nemůžeš ji ujídat, dvě zimu nepřežijete.

Malenka: To mi neřekla.

Krtek: Já mám všeho hodně. Pojď bydlet ke mně. Já bydlím sám, ženušku nemám a je mi tam smuno, ty bys mi zpívala... mám velký dům na zlaté žíle. Mám sbírky barevných sklíček a také diamant v trezorku. Pojď ke mně, já ti ho ukážu, jak svítí.

Malenka: ... ale nehřeje jak slunce.

Krtek: Slunce mi dělá špatně na oči, já mám nejraději tmu. Přijď na večeri, uvařím, ty se podívejš a rozhodneš se. Nutit tě nebudu. Neříkej hned ne. Tak co?

Malenka: To by šlo, ale jen na večeri.

Krtek: OOO, řekla jo. Rychle zkratkou domů! OOO, řekla jo. Uvařím ji brambory a žížaly.

Myška

Lálálá, je žížaly obalované ve zlatém cukru, to tady byl soused.

Malenka: Myško! Byl tady krtek.

Myška: To je nejlepší soused, je bohatý. A je moc milý a hodný.

Malenka: ...a řekl mi, že máš málo zásob.

Myška: Je to pravda, Malenko. Nechtěla jsem ti to říkat. Stačí jen tak tak pro mne.

Malenka: Pozval mně k sobě, myško na celou zimu.

Myška: To máš štěstí!

Malenka: Ale co když se mi tam nebude líbit?

Myška: Malenko, musíme být rozumné, je před námi zima. Zajdi k němu. Kdyby se ti tam nelíbilo, můžeš se ke mně vrátit. Mám hodně kamarádů. Marii, Janu, Honzu, Věrku...

Malenka: Děkuji ti, Myško. Tak já jdu. A kudy?

Myška: Rovně, nahoru, rovně, dolů a jsi tam.

6. Vlaštovka

Malenka: Rovně.... ../jde; děti radí/ ,nahoru, rovně, dolů, opravdu dolů? Ano je to správně, je tady tunel a zlatá žíla. Já, tady něco je! Nějaké peří, na to se musím podívat. Vyhrabu to. Pták. Vlaštovka /pohládí ji/ Je studená. Asi je mrtvá. To ne, já ji zahřeji./zkusí na Vlaštovku dýchnout/ Fuuu.... Uf... /přilehne si k Vlaštovce, trochu víc ji poodhalí/ Chudinka malá, takhle bych skončila, kdyby mě Myška nezachránila. / fouká na vlaštovku/ Děti pomůžete mi? /děti foukají/

Vlaštovka: Kivik, kivik

Malenka: Žije! Ještě křídélka. Jedno... druhé.... a je to.

Vlaštovka: Děkuji Vám všem. Letěla jsem pozdě na podzim a mráz mně srazil k zemi. Musím hned letět do teplých krajín, za sluníčkem. Poleť se mnou.

Malenka: Vlaštovko, děkuji, ale já nemůžu. Jdu za krtkem.

Vlaštovka: Kivik! Poleť se mnou, už musím.

Malenka: Vždyť já ke krtkovi vůbec nechci. Když zavřu oči a zakryju si je rukama, děti zkuste si to. Vidíte tu tmu? V takové tmě žít nedokážu. To je pro krtka a pro žížaly. A pro mne je slunce. Poletím s tebou, Vlaštovko.

Vlaštovka: To jsem ráda, Malenko, neboj se, krtek to pochopí.

Malenka: A kam poletíme?

Vlaštovka: Na jih, za sluníčkem, tam je teplo. / Malenka na vlaštovce na dlouhém klacku vzlétnou nad děti/

Malenka: Já už jsem jednou letěla, na chroustovi. Moc se mi to líbilo!

Vlaštovka: Teď to bude daleká cesta. Pořádně se drž!

Malenka: /zpívá/ Všechno lítá, co má peří Tomu nikdo neuvěří Dneska letím i já malinká Malenka Z výšky se zdá vše tak malé Domky i pole zorané Tamhle vine se říčka Jako modrá mašlička A támhle je velká řeka, co mne asi, co mne čeká.

Vlaštovka: To je Dunaj, velká řeka!

Malenka: Ahoj rybky, já odlétám. / děti mávají / /klacek se s V a M zvedne do výšky/ Proč najednou tak vysoko?

Vlaštovka: To jsou Alpy!

Malenka: Je, tady je na vrcholcích sníh! Proč tak rychle klesáme?

Vlaštovka: To už k moři! / klacek s M a V
přistane do jednoho z košíků ve předu/
7. Princ květin, Ludvík

Vypravěčka: A už jsou skoro tam! Malenka
je ale odvážná, že se vydala tak daleko do
neznáma. Tam nerostou jablka a hrušky ale
banány, citrony... Ale když něco hledáme,
musíme občas i riskovat, abychom to našli. /
kouknu dozadu/ Jé, to je nepořádek, tak to
u moře nevypadá. Já to nachystám a vy mi
k tomu zazpíváte, třeba Travička zelená. /
přestavba na květiny a moře/

Vlaštovka: Kivik, kivik, Malenko, jsme u
moře!

Malenka: Jééé, to je krásné, tolik velkých
květin jsem ještě nikdy neviděla. A toho
sluníčka...

Vlaštovka: Tady zůstaneš. Já musím letět
dál, musím za moře až do Afriky, tam létají
všechny vlaštovky na zimu.

Malenka: Poletím s tebou.

Vlaštovka: Přes moře bych tě neunesla.
Počkáš tady na mně do jara, to poletím
zpátky a vezmu tě s sebou do Čech.

Malenka: Dobře, počkám a chci na tu
růžovou. /posadí Malenku na květinu/ Děkuji
ti, Vlaštovko, dobrý let, ahoj na jaře! A hop
na modrou! A támhle ta květina vypadá jako
moje u maminky, hop, tady zůstanu, tady
budu bydlet. / vedle Malenky zleva, zprava
vykoukne Ludvík/

Ludvík: To je moje květina!

Malenka: Promiň, já nevěděla /vyskočí a
sedne si vedle Ludvíka/

Ludvík: Kdo jsi?

Malenka: Malenka. A ty?

Ludvík: Ludvík, jsem květinový princ! Dnes
se mi zdálo o holce, co přiletěla na
vlaštovce. Vypadala jako ty.

Malenka: Já jsem teď přiletěla.

Ludvík: Jsem z toho úplný jelen! To jsi ty!
Budeme spolu kamarádit?

Malenka: To bych moc chtěla!

Ludvík: A nechceš se mnou bydlet v mé
květině?

Malenka: Chci! Moc ráda! / skočí oba na
květinu/

Malenka: Ludvíku s tebou je to nejlepší!

Ludvík: S tebou je to ještě lepší!

Vypravěčka: Já se na to musím kouknout z
předu! Jim to spolu ale moc sluší! Ti se
našli. To vypadá na šťastný konec. Vlastně
ještě ne, v té pohádce ještě někdo pláče?
Kdo to je, děti? Maminka! Já vím, jak to
bylo. Hned vám to řeknu, ale musíme začít
od vlaštovky, ta slíbila, že přiletí na jaře. A
cililink je tady jaro.

Vlaštovka: Malenko, nasedej, letíme do
Čech!

Malenka: Vem i Ludvíka! My se nechceme už
nikdy rozloučit!

Vlaštovka: To nejde, dva neunesu!

Ludvík: Vlaštovko, leť sama a řekni
mamince, ať přiletí ona k nám, na naši
svatbu!

Vlaštovka: Dobře! Letím jako tryskáč.

Vypravěčka: Když to maminka slyšela, že
Malenka žije a že bude mít svatbu, hned se
začala usmívat, sbalila si kufr a letěla. A čím
letěla? Já jsem na té svatbě také byla, jedla
jsem tam a pila a také jsem jim zazpívala.
Ráno slunko vstalo, zdálo se mu málo,
Vstalo slunko ještě zas v každém jednom z
nás. Malenka, Ludvík fialky, maminka a
sasanky Tančí jako motýli, pohádku jsme
skončili! Zazvonil zvonec a pohádky je
konec.

2.(1) „STOLEČKU, PROSTŘI SE!“

**Osoby: Vypravěč, Mládenec, Chalupník,
Koza, Kuzelný stařeček, Hospodský**

Celý svět v jediné bedýnce, veškeren život
na jediném stolku: theatrum mundi neboli
divadlo světa z lípy, hadříků, peří a starých
českých pohádek, ku poučení, pobavení
i varování veškerého lidu, dítek, mládeže
i kmetů. Staré české pohádky na divadlo
převědli a dle chutě a nálady ctěného publika
hraje Luděk Richter.

Vypravěč: Chalupník měl kozu a syna. Poslal
syna s kozou, ten ji vzal na mez a večer se
ptal:

Mládenec: Kozičko, najedla ses dosyta?

Koza: Mé, mé, mé - už nemůžu, né!

Vypravěč: Doma otec povídá:

Chalupník: Dostala koza, co zaslouží?

Mládenec: Ta už ani nemůže.

Vypravěč: Ale prolhaná koza zamečela:

Koza: Né, né, né - hlady je mně zle.

Chalupník: Ty lháři prolhaný, za trest
nedostaneš také nic k večeři.

Vypravěč: Druhý den zavedl syn kozu na
palouk, kde byly samé kozí dobroty.

Mládenec: Kozičko, už nemáš hlad?

Koza: Mé, mé, mé - už nemůžu, né!

Chalupník: Dostala jsi, kozičko, co ti náleží?

Koza: Né, né, né - hlady je mně zle.

Chalupník: I ty osle prolhaný, běž si spát
k oslovi.

Vypravěč: Třetí den mladík zavedl kozu do
panské zahrady.

Mládenec: Už máš dost, kozičko?

Koza: Mé, mé, mé - už nemůžu, né!

Chalupník: Dostalas, kozičko, co ti patří?

Koza: Né, né, né - hlady je mně zle.

Chalupník: Jdi mi z očí, ničemo. Už nás šidit
nebudeš!

Vypravěč: Popadl hůl a hnal syna ze dveří.

Vypravěč: Mládenec potkal stařečka, který na zádech otep dříví vlekl.

Mládenec: Stařečku, já vám pomůžu.

Stařeček: Děkuju, mládenče. Nechtěl bys u mne sloužit?

Mládenec: I proč ne?

Vypravěč: Po roce povídá stařeček:

Stařeček: Že jsi tak hodný, dám ti za odměnu tenhle stoleček. Do smrti s ním hlad nepoznáš. Jen řekni Stolečku, prostři se! – a uvidíš, co se bude dít.

Vypravěč: Mládenec poděkoval, vydal se domů, ale zastihl ho večer a musel zajít do hospody.

Hospodský: Přespat můžeš...

Vypravěč: - povídá hospodský -

Hospodský: ...ale k jídlu nemám nic.

Mládenec: Nevadí...

Mládenec: Sám vás zvu: Stolečku, prostři se!

Vypravěč: V mžiku se na stolečku objevily mísy s pečením a pečínkou a jiných dobrot, až se srdce smálo.

Hospodský: Takového kuchaře bych potřeboval!...

Vypravěč: - pomyslel si hospodský - a když mládenec usnul, vyměnil kouzelný stůlek za jiný.

Táta syna přivítal:

Chalupník: Nu, copak sis v světě vysloužil?

Mládenec: Stoleček!

Ale ne ledajaký: když poručím, je na něm pokrmů, že se vám o nich nesnilo.

Stolečku, prostři se! nic Stolečku, prostři se! nic Stolečku, prostři se! nic

Vypravěč: Ale stoleček nic.

Chalupník: Legraci si z nás dělat nebudeš! Marš odkud jsi přišel!

Stařeček: Brzy ses vrátil. Nu, třeba se za rok ještě leccemu naučíš.

Vypravěč: Po roce zas povídá:

Stařeček: Že jsi tak pracovitý, dám ti za odměnu tohoto oslíka. Do smrti s ním nepoznáš nouzi. Stačí zatahat za ocas a z oslíka budou padat zlaťáky.

Vypravěč: Mládenec poděkoval, ale cestou se zase musel stavět v oné hospodě.

Hospodský: Jídlo dostaneš ...

Vypravěč: - povídá hospodský -

Hospodský: ... ale jen máš-li čím zaplatit.

Mládenec: Žádný strach: Oslíčku, otřes se!

Hospodský: Takový pokladník by se mi hodil...

Vypravěč: - pomyslel si hospodský - a když mládenec usnul, vyměnil oslíka za obyčejného osla.

Chalupník: Tak copak sis tentokrát vysloužil?

Mládenec: Oslíka.

Chalupník: Oslů tu máme dost.

Mládenec: Ale tenhle je kouzelný. Oslíčku, otřes se! nic Oslíčku, otřes se! nic Oslíčku, otřes se!

Vypravěč: Ale to, co z osla začalo padat, zlatem nevonělo.

Chalupník: Ještě ostudu mi budeš dělat?!

Vypravěč: A mládenec zas s hanbou utíkal. Když mu skončil třetí rok služby, řekl mu stařeček:

Stařeček: Tady máš hůl... Když ti někdo ublíží, stačí říci: Holi, ven!

Mládenec: Ale stařečku, k čemupak by mně taková věc byla?

Stařeček: Tři roky jsi u mě sloužil, a ak málo ses naučil...! Přidám ti tedy ještě radu: Až zas půjdeš kolem hospody, zeptej se hostinského, jak se daří tvému stolečku a oslíkovi.

Vypravěč: Mládenec přišel do hospody a kouká, že by toho oslíka měl odněkud znát - a stoleček jakbysmet.

Hospodský: Posedět můžeš ...

Vypravěč: - povídá hospodský -

Hospodský: ... ale jen nemáš-li strach.

Mládenec: Strach? Kdyby mně chtěl někdo ublížit, řeknu Holi, ven! A začne tanec.

Hospodský: To by byl pomocník na ty, kterým se nechce platit!

Vypravěč: Jen pomyslel - a už ho hůl mydlila. Hůl tluče hostinského, ten s křikem utíká

Hospodský: Jauva-jauva ...

Mládenec: O mém oslíkovi nevíš nic?

Hospodský: O jakém oslíkovi?

Vypravěč: A už ho zase hůl mydlila. Hůl zas tluče hostinského, ten s křikem utíká.

Hospodský: Teď si vzpomínám, že tu nějaký osel zůstal. Klidně si ho vem.

Mládenec: A můj stoleček jsi neviděl?

Hospodský: Kdepak stoleček! Hůl zas tluče hostinského, ten s křikem utíká.

Hospodský: Vida - tady je nějaký stůlek! A snad ani není můj.

Mládenec: A teď už nikoho šidit nebudeš?!

Hospodský: Já??? Hůl ho mydlí, hospodský na útěku křičí Už nikdy...

Chalupník: Tak copak sis vysloužil tentokrát?

Mládenec: To nejdůležitější... ukáže hůl

Chalupník: Obyčejnou hůl? To sis mohl za chalupou uříznout!

Mládenec: Ale ne takovou, jakou mám já! Když jí poručím, zatancuje po zádech každému, kdo mně ublížil.

Chalupník: Tos ji mohl v lese nechat - tady nikdo takový není.

Mládenec: Myslíte, tatínku! Holi, ven! Kacek vyskočí a žene mečící kozu.

Koza: Mé, mé, mé - už je se mnou zle! Koza prchá - hůl ji pronásleduje.

Chalupník: Tak se mi zdá, že jsem ti taky trochu ublížil. Hůl se vrátí - a vztyčí se u otce.

Mládenec: Holi, zalez!

Vypravěč: Koupili si hodnou a poctivou kozu, mládenec rozdál sousedům zlatáky, usadil všechny kolem stolu a poručil: Stolečku, prostři se!

* * * * *

2.(2) „HRNEČKU, VAŘ!“

Osoby: Vdova, Děvče, Stařenka

Vypravěč: To byla jedna chudá vdova a ta žila s dcerou - hodnou a skromnou dívenkou. Neměly co do huby, a tak povídá žena:

Vdova: Tady máš hrnek a jdi do lesa na jahody.

Vypravěč: Děvče mělo za chvíli hrnek plný, když v tom, právě v poledne, kde se vzala, tu se vzala stařenka.

Stařenka: Ach, má zlatá panenka! to bych jedla!

Děvče: I to si, babičko, vemte mé jahody. Však nějak bude.

Stařenka: Zaplat' pán bůh! má zlatá panenka.

Ale že jsi tak hodná, to já ti musím taky něco dát.

Když tenhle hrnek postavíš na stůl a řekneš: „Hrnečku, vař!“ navaří ti tolik kaše, kolik budeš chtít. A až budeš mít dost, nezapomeň říci: "Hrnečku, dost!"

Děvče: Ale babičko...

Vypravěč: Jenže babička byla ta tam - zmizela, jako by jí ani nebylo.

Když přišla dívka domů...

Vdova: Kdepak máš jahody?

Děvče: Měla jsem, ale potkala jsem stařenku...

Vdova: Aha!

Děvče: Nebojte se. I vy budete mít dost! Hrnečku, vař!

Vypravěč: Hned se začala v hrnečku ode dna kaše vařit, a co bys deset napočítal, byl hrnek plný.

Děvče: Hrnečku, dost!

Vdova: A teď běž na trh vejce prodat!

Kaše jako mandle!

Vypravěč: Ale stará byla chamtivá a povídá:

Vdova: Hrnečku, vař!

Vypravěč: Tu se v hrnku začala zas kaše vařit...

Vdova: Ještě. A ještě - vař! Přidej!...

Vypr Liberation Serifavěč: ...a sotva se stará otočila, byl hrnek plný.

Vdova: Hrnečku, přestaň!

Vypravěč: Ale kaše se valila plným hrdlem z hrnečku na stůl, se stolu na lavici a s lavice na zem...

Vdova: Hrnečku to stačí! Hrnečku, zastav! Hrnečku, nech toho! Hrnečku, neblázni! Hrnečku...

Vypravěč: Stará prostě neuměla hrnek zastavit. A kaše tekla na zem a po zemi ke dveřím...

A přitom brala, co jí do cesty přišlo...

Vdova: Teď jsem v pěkné kaši...!

Vypravěč: A kaše se valila dveřmi do síně a na zápraží jako povodeň - a vytékala okny před dům a na silnici a na návěs... A kdoví jaký by to bylo vzalo konec, kdyby se byla právě našťestí mladá nevrátila. Ale bylo té kaše už tolik, že dlouho trvalo, než se skrze ni domů prokousala a vykřikla: Hrnečku, dost! A od té doby měla kaše, kolik si uvařila, ale dávala si dobrý pozor, aby nezapomněla kdy má dost.

* * * * *

2.(3) „O KOHOUTKOVI A SLEPIČCE“

Osoby: Kohoutek, Slepíčka, Studánka, Lípa, Panna, Selka, Švec, Prase

Vypravěč: Šel jedenkrát kohoutek se slepičkou do lesa na oříšky. Slepíčka a kohoutek pilně zobají. Kohoutek tuze spěchal a dychtil, aby sebral napřed oříšky, tak aby slepičce nic nezbylo. Však byl potrestán - objeví se kohoutkovy nožičky trčící k nebi - a počal se dávit. Dobrá slepička běží honem k studánce a prosí ji o vodu:

Slepíčka: Studánko, studánko, dej mi vody, vodu dám svému kohoutkovi. On tam leží tiše, ani nedýše, uvázla mu škořapička v břiše.

Studánka: Já ti nedám vody, až mi přineseš z lípy lístek.

Slepíčka: Lípo, lípo, dej mi lístek, lístek dám studánce, studánka dá vody, vodu dám svému kohoutkovi. On tam leží tiše, ani nedýše, uvázla mu škořapička v břiše.

Lípa: Já ti nedám lístek, až mi přineseš od panny šátek.

Slepíčka: Panno, panno, dej mi šátek, šátek dám lípě, lípa dá lístek, lístek dám studánce, studánka dá vody, vodu dám svému kohoutkovi. On tam leží tiše, ani nedýše, uvázla mu škořapička v břiše.

Panna: Já ti nedám šátek, až mi přineseš od selky mlíka.

Slepíčka: Selko, selko, dej mi mlíka, mlíko dám panně, panna dá šátek, šátek dám lípě, lípa dá lístek, lístek dám studánce, studánka dá vody, vodu dám svému kohoutkovi. On tam leží tiše, ani nedýše, uvázla mu škořapička v břiše.

Selka: Já ti nedám mlíka, až mi přineseš od ševce střevíce.

Slepička: Ševče, ševče, dej mi střevíce, střevíce dám selce, selka dá mlíka, mlíko dám panně, panna dá šátek, šátek dám lípě, lípa dá lístek, lístek dám studánce, studánka dá vody, vodu dám svému kohoutkovi. On tam leží tiše, ani nedýše, uvázla mu škořapička v břiše.

Švec: Já ti nedám střevíce, až mi přineseš od prasátka štětiny.

Slepička: Prase, prase, dej mi štětiny, štětiny dám ševci, švec mi dá střevíce, střevíce dám selce, selka dá mlíka, mlíko dám panně, panna dá šátek, šátek dám lípě, lípa dá lístek, lístek dám studánce, studánka dá vody, vodu dám svému kohoutkovi. On tam leží tiše, ani nedýše, uvázla mu škořapička v břiše.

Vypravěč: Ustrne se prasátko nad ubohým kohoutkem a praví: Skoč si na mne a natrhej si.

Vypravěč: Vepř dal štětiny, štětiny dala ševci, švec dal střevíce, střevíce dala selce, selka dala mlíka, mlíko dala panně, panna dala šátek, šátek dala lípě, lípa dala lístek, lístek dala studánce, studánka dala vody, vodu nesla kohoutkovi. On tam leží tiše, ani nedýše, uvázla mu škořapička v břiše.

Kohoutek ale byl již zadušený. Rychlá pomoc, dvojnásobná pomoc!

* * * * *

2.(4) „ČERVENÁ KARKULKA“

Osoby: Maminka, Karkulka, Vlk, Babička, Myslivec

Vypravěč postaví ČK doprostřed dopředu čelem do diváků: Bylo žilo roztomilé děvčátko.

Karkulka skáče z nohu na nohu: Ná-ňá-ňánaňá...

Vypravěč: Když povyroستlo, dostalo do vínu červenou čepičku (navlíknu jí čepičku) a podle té karkule se jí začalo říkat Červená Karkulka.

Karkulka zase poskakuje: Ná-ňá-ňánaňá...

Vypravěč se podívá na ČK, jak pořád skáče a konstatuje: Bylo to děvčátko nejen veselé, ale i moc hodné... (ČK se narovná a vypravěč spokojeně dodá) ...a dobře vychované.

Maminka (LR) se objeví vpravo: Karkulko!

Karkulka (PR) se otočí doprava a s přískokem při každém slově:

Ano, maminko, maminko, maminečko?... a nasází jí pusy zleva zprava, načež se postaví s mírným odstupem před ní.

Maminka: Babička je po nemoci zesláblá (maminka se otočí dozadu, odkud vyndám košíček a postavím mezi ně mírně dopředu) Tady máš koláč a víno, doneseš jí to.

Karkulka: Ano, maminko (obráti se k odchodu i s košíkem).

Maminka: Na každého buď hodná!

Karkulka k M: Ano, maminko (obráti se k odchodu).

Maminka: S nikým se v lese nezastavuj!

Karkulka k M: Ano, maminko (obráti se k odchodu).

Maminka: A jdi pořád rovně!

Karkulka k M: Ano, maminko (obráti se k odchodu).

Maminka: Jenom po cestičce!

Karkulka k M: Ano, maminko (obráti se k odchodu).

Maminka: ...abys nezabloudila.

Karkulka k M: Ano, maminko (obráti se k odchodu).

Maminka: A...

Karkulka k M: Ano, maminko?

Maminka: A už se nezdržuj a běž! (a maminka odejde přímo dozadu vpravo).

Karkulka za M: Ano, maminko (vezmu jí do LR).

Vypravěč: A Karkulka šla.

Karkulka: Ná-ňá... (skáče s košíkem z nohy na nohu).

Vypravěč: Když přišla doprostřed lesa...

Vlk: se objeví a s mlsným prohrabáváním se ve vousech: Dobrý den, Karkulko.

Karkulka: Dobrý den, pane vlku.

Vlk: Tak kampak...?

Karkulka: Jdu k babičce na návštěvu. Babička mě má moc ráda.

Vlk: A pročpak...?

Karkulka: Babička je totiž po nemoci zesláblá.

Vlk: A kdepak...?

Karkulka: Bydlí na samotě na druhém konci lesa. Tam, jak rostou ty tři duby a taky...

Vlk jí přeruší: Víš co, Karkulinko? Ty jdeš jen pořád rovně po cestičce, neslyšíš, jak ptáčky zpívají, nevidíš, jak krásný je les... Co kdybys babičce natrhala trochu kytiček/uvila věneček? Podívej se, jaké je támhle pěkné kvítko!

Karkulka se tam nahne: Jé! Děkuju, vlčku. Políbí vlka napravo, nalevo a s Ná-ňá... odchází.

Vlk: To děvčátko je k nakousnutí. Nejdřív ale babička!

Objeví se babička ležící uprostřed vepředu v rozevřené knize, s chrápáním - ozve se zaklepání. Babička: Pomalým rozskřípaným hlasem: Jen pojď dál, Karkulko! Ležím tu v knihách a zrovna čtu takovou napínavou pohádku... (zdvihne hlavu a spatří vlka, který se během poslední věty objevil za ní - zaječí) Jééé! - Pomóc! Vlk po babičce skočí a sežere ji.

Vypravěč: A vlk si vlezl do postele místo babičky a čekal. Ozve se zaklepání.
 Vlk: Jen pojď dál, Karkulko! Zrovna čtu takovou napínavou pohádku...
 Karkulka vstoupí:
 Dobrý den, babičko. Jak se máte, babičko? Přinesla jsem vám koláč a víno, babičko. A taky kytičky... (najednou se zarazí) Jé, vy máte velké oči, babičko!
 Vlk: Otočí se k ní, čímž ukáže své pravé ucho: To abych tě lépe viděla.
 Karkulka: Ukočí doleva a odtud při prohlížení ucha: Jé a proč máte tak velké uši?
 Vlk se povytáhne za knížkou, až mu zůstanou trčet v rádo by úsměvu nad knížkou o knížku opřené horní zuby: To abych tě lépe slyšela.
 Karkulka popojde před vlka doprostřed a fascinovaně mu zírání přímo do pusy: Jé a proč máte tak velké zuby?
 Vlk shora: To abych tě mohl sežrat! Skočí a sežere Karkulku
 Vypravěč: A potom si vlk vlezl do postele a usnul (chrápání).
 Za chvíli jde kolem myslivec a slyší... (chrápání).
 Myslivec: Cože ta babička tolik chrápe? (zaťuká).
 Vlk ze spaní: Jen pojď dál... (pokračuje v chrápání)
 Myslivec odhalí vlka.
 Myslivec: Tak to ty mi řádiš v revíru, nestvůro?! Chystá se vlka zastřelit, pak se zarazí:
 Ale pozor! Jestlipak on nesežral babičku?! Nadzdvihne opatrně holí klobouk, takže babička a Karkulka vypadnou na stůl. Ty neřáde! Zmuchlá a zahodí na zem vlka.
 Babička: Zaplať pámbů!
 Karkulka: Děkujeme (polibek na pravou tvář). Vy jste tak hodný! (polibek na levou tvář). A statečný! (polibek na pravou tvář). A silný! (polibek na levou tvář). Jak jen se vám odvděčím? (čím dál rychleji ho líbá na obě tváře...).

2.(5) „OTESÁNEK“

Osoby: Muž, žena, Vypravěč, Otesánek, Děvečka, Sedlák, Děvečka, Babička

Vypravěč: To byl jeden muž a jedna žena... Měli, co k životu potřebovali, a když se přeci ještě něčeho zachtělo, pracovali, až to získali. Měli tolik práce, že ani nestačili dětátko si pořídit. Až k stáru si říkali:

Muž a Žena: Máme všechno, teď ještě dětátko, kdyby nám pán Bůh dal! Dostalo by, nač by pomyslelo.

Vypravěč: A když jim ho pán Bůh dát nechtěl, řekl muž:

Táta: Nedá pán Bůh, pomůžeme si sami.

Vypravěč: Vypůjčil si sekyrku, našel v lese pařez a povídá: Vida! Tenhle pařez vyhlíží zrovna jako dětátko: nožičky, ručičky, jen hlavička by potřebovala trochu přitesnout.

Vypravěč: Doma pak povídá: Tuhle máš, cos chtěla - dítě Otesánka! Můžeš je chovat.

Vypravěč: Žena zavinula ten pařez do peřinky, hejčkala jej a zpívala mu:

Máma: Hajej, dadej, hajej, Otesánku malej! Až otevřeš svá očička, hned dostaneš hrnek mlíčka, hajej, dadej, hajej!

Otesánek: Mámo, já bych jed!

Máma: I ty mé mrňátko! I ty mé holátko! I ty mé dětátko! Maminka ti dá všechno, co chceš. Tady máš hrnek mlíčka.

Vypravěč Otesánek hrnek vypil a křičel zas:

Otesánek: Mámo, já bych jed!

Máma: I ty náš drobčeku! I ty náš bobečku! I ty náš chlapečku! To víš, že tě nenecháme hladý. Už běžím pro smetanu, co jsme nasbírali.

Vypravěč: Otesánek konvici do sebe obrátil a...

Otesánek: Mámo, já bych jed!

Máma: Jen chvilinku vydrž, ty náš mazlíčku! Ty náš pucíčku! Ty náš jedlíčku! Hned dostaneš kašičku.

Vypravěč: Otesánek všechnu kaši zhltl a zas křičel:

Otesánek: Mámo, já bych jed!

Máma: Už běžím, mrňousku, už běžím - napapáš se polívčičky, jen co slepici uvařím.

Vypravěč: Ale sotva se otočila...

Otesánek: Mámo, já bych jed!

Máma se otočí - překvapeně-nevěřicně kouká - pak: Pámbůh s námi. Dítě nešťastné, snad jsi tu slípku nesněd syrovou?!

Otesánek: Sněd, mámo - a tebe taky sním!

Vypravěč: Otevřel hubu, a bylo po mámě - i s utěrkou.

Vypravěč: Za chvíli přišel domů táta a Otesánek hned volá:

Otesánek: Táto, já bych jed!

Táta: Bodejž tě bēs!, Otesánku! Kde je máma?

Otesánek: Sněd jsem ji - a tebe taky sním! Otesánek schlamstne tátu

Vypravěč: A bylo po tátovi - i se sekyrou.

Vypravěč: Ale čím více toho Otesánek snědl, tím větší měl hlad/chuť. V chalupě už nic nebylo i šel do světa po něčem se podívat. Potkal děvečku s trakařem jetele.

Děvečka: Tys toho asi musel sníst, že máš tak veliký břich!

Otesánek: Jed jsem, sněd jsem: hrnek mlíka, smetany konvici, talíř kaše, celou slepici, mámu, tátu - a tebe taky ještě sním! A Otesánek spolkně děvečku. Děvečka zmizela v jeho bříše i s trakařem.

Potkal pasáka s hejnem prasat.

Pasák: I ty obludo, copak jsi zhltl, že celou cestu zatarasíš?!

Otesánek: Jed jsem, sněd jsem: Hrnek mlíka, smetany konvici, talíř kaše, celou slepici, mámu, tátu, děvečku s trakařem - a tebe taky ještě sním!

Vypravěč: Spolkl pasáka s prasaty - i se psem Voříškem. A jde dál... Tu jede proti němu sedlák s koněm a fúrou sena jako hrad. Objeví se sedlák s koněm.

Sedlák: Což se nemůžeš vyhnout, nestvůro?! Křičel sedlák, když kůň se vzpínal.

Ale Otesánek si toho ani nevšiml a povídá: Jed jsem, sněd jsem: Hrnek mlíka, smetany konvici, talíř kaše, celou slepici, mámu, tátu, děvečku s trakařem, pasáka se stádem - a tebe taky ještě sním!

Vypravěč: A než se sedlák nadál, ocitl se i s koněm a s vozem v jeho bříše. Otesánek se kolíbal dál, až přišel k poli, kde babička okopávala zelí. A jak byl čím dál víc při chuti, pustil se i do zelí.

Babička: Pročpak mi, Otesánku, i to zelí bereš? Což nebudeš mít nikdy dost?!

Otesánek: Jed jsem, sněd jsem: Hrnek mlíka, smetany konvici, talíř kaše, celou slepici, mámu, tátu, děvečku s trakařem, pasáka se stádem, sedláka se senem - a tebe taky ještě sním!

Vypravěč: Ale babička povídá: Už jsi toho dost spolykal.

Vypravěč: A uhodila ho motyčkou, až mu rozpárala břich. A bylo po Otesánkovi. Z břicha napřed vyjel sedlák s koněm a fúrou sena, potom vyběhlo stádo prasat s pasákem, vyjela děvečka s trakařem a nakonec vyskočil muž se ženou a utíkali vrátit tu vydluženou sekyrku. A už nikdy si neříkali: kdybychom tak ještě měli...

* * * * *

3. „ZAJÍČEK A VELKÁ MRKVOVÁ ZÁHADA“

Osoby: Zajíček Kuliferda, Strašák do zelí, Myška Adrianka, Duch Bobra a Vypravěč

Písnička (*zpívá vypravěč*)

Vítejte v království Za sedmero horami
Právě jste skočili

do pohádky rovnýma nohama

Byl jednou jeden zajíc a ten by nesnědl za nic chleba krajíc, chleba krajíc. A ani polívčičku, či talíř šunkoflíčků anebo kaši, no

a mě straší v hlavě co vlastně papáš králíčku?

Já miluju jen mrkvičku. Ještě vám musím říci o tomhleto zajíci, on totiž co byl živ, chtěl být detektiv, veliký detektiv a slavný detektiv. Víte, on si pořád luštil všelijaké křížovky a hádanky a rébusy a Sudoku... No zkrátka byl to koumes /: a jmenoval se /: Kuliferda!

Zajíček: Tak co tu máme? Největší přítel zajíce na tři... to je jasné - mrkev. Co dál? Aha... zelenina na osm. Hm... no, mrkvička. Tak. A... nejsladší dobrůtka. To je těžké... jasně mrkvový dort.

Strašák do zelí: Baf!!!

Zajíček: ...Dort... ahoj strašáku.

Strašák: Jak to, že ses nelek!

Zajíček: Protože jsem uhodl, že jsi to ty.

Strašák: Jak to? Vždyť ses ani nepodíval.

Zajíček: To je jednoduché. Poznal jsem to, protože je úterý.

Strašák: ...Aha?

Zajíček: A k tomu tři hodiny.

Strašák: ...No a?

Zajíček: A v úterý, ve tři hodiny, vždycky chodí na čaj strašák do zelí.

Strašák: Tedy Kuliferdo, ty jsi fakt hlava. ...Děkuju. ...Hele, budeme si říkat, co se nám dneska zdálo jo?

Zajíček: Tak jo.

Strašák: Mně se zdálo, že se celá zeměkoule proměnila v hlávkou zelí. A já ji hlídal, aby ji nikdo nesežral.

Zajíček: To mě se zdálo, že jsem vypátral, kdo ukradl medvědovi diamanty.

Strašák: He he. Ale medvěd přeci žádné diamanty nemá.

Zajíček: Já vím. Víš, já bych někdy chtěl vyřešit opravdovou záhadu. Jenže tady se žádné nedějí.

Strašák: No jo.

Ozve se zvláštní zvuk, jako když někdo něco hodně tlačí: Mmmmmmm...

Strašák: Co to bylo?

Zvuk: Mmmmmmm...

Strašák: Jde to ze zahrádky.

Zajíček: Tak se jdeme podívat.

(*Leze mrkev*)

Zajíček: První mrkev! Mrkev, mrkvička, červená jak... hm...

Strašák: Ředkvička.

Zajíček: Ředkev fuj. ...Červená jak mrkvička.

Strašák: Kuliferdo, prosím, nech mě ji hlídat.

Zajíček: Ale strašáku...

Strašák: Počkej, počkej. Třeba přiletí špačci...

Zajíček: Špačci mrkev nepapají.

Strašák: Nó, ale co třeba orel. Nebo pštros. Co ty víš, jestli pštros nepapá mrkvičku.
Zajíček: Nepapá.
Strašák: Kuliferdo. Letos se urodilo hrozně málo zelí a já se Trák nudím.
Zajíček: Tak dobrá. Hlídej a neusni.
Strašák: Děkuji, Kuliferdo.
Zajíček (*kouká, že spí*). No tohle... baf!!!
Strašák: Pomóc, útok, banditi, útek... aha?
Zajíček: Ty jsi spal!
Strašák: Ne. Já právě počítal mrkvičku.
Zajíček: Vždyť je jen jedna.
Strašák: No, to nevíš. Hele – jed... he he. Jed... (*mrkev tam není*)
Zajíček: Počkej tu. (*odchází a vrací se s motyčkou*)
Kuliferdo, ty budeš okopávat?
Zajíček: Ano. Tebe (*honička, kterou přeruší zvuk další mrkve*).

Strašák: Hele Kuliferdo...
Zajíček: Ne!
Strašák: Ale no tak. Prosím.
Zajíček: Už nebudeš hlídat.
Strašák: Ale teď se ví, že někdo tu mrkvičku papá. A já slibuji, že tentokrát už určitě, ale určitě neusnu. Prosímprosímprosím.
Zajíček: Tak dobrá, ale...
Strašák: Slibuji. Já budu hlídat jako hradní stráž.
Zajíček: Tak já ti věřím... to by mě zajímalo, kdo to jenom... že by přeci jenom ten pštros?

Vypravěč: A strašák opět hlídal celý den až do noci. Jenomže pak...
Něco neviditelného, co vydává strašidelné zvuky, najednou zaúpí.
Neviditelná postava: Auuuu!
Strašák: -Ha?
Neviditelná postava: Šláp! jsem na hrábě.
Strašák: Kdo je to?
Neviditelná postava: Jak se opovažuješ útočit na mě hráběmi?
Strašák: Teď nastala moje chvíle. Bu bu bu! ...Ááá... pomoc, pomoc, hrůza, děs, běs pomoc.
Neviditelná postava (*se směje*) Ha ha ha. (*Mizí další mrkve. Všechny*)
Ozve se zvuk budíku.
Zajíček: No jo, no jo. (*Kuliferda vyleze s čajem*) No tohle. Zatrolený strašáku jeden do zelí. Ty ňoumo! Ty mátoho jedna lambrejská... kde je mrkev?!

Strašák: Strašidlo.
Zajíček: Ano to jsi.
Strašák: Ne, já jsem strašák. Ale strašidlo.
Zajíček: Co, strašidlo?

Strašák: Ukradlo mrkev.
Zajíček: Strašidlo? Jak vypadalo?
Strašák: Já nevím, bylo to neviditelné. Nejdřív to šláplo na hrábě a potom se najednou se mrkev začala sama od sebe vytahovat ze země a odlétat.
Zajíček: Šláplo na hrábě? A kudy pak ta mrkev odletěla?
Strašák: Tamtudy, co bydlí myška. Co to píšeš?
Zajíček: Podezřelá je myška.
Strašák: Co to děláš?
Zajíček: Ohledávám místo zločinu. Tady je okousaná větvička. Kdo papá větvičky?
Strašák: Já nevím... Kuliferdo, promiň mi to.
Zajíček: Ne. Já jsem ti vděčný. Protože tohle je případ. Učiněná záhada. A já ji vyřeším milý strašáku. Nespa?
Strašák: Co?
Zajíček: To je fuk. Zatím se měj. Až se vrátím, budu slavný detektiv.
Písnička (zajíc hraje na kytaru, zpívá a putuje ze scény k dětem)
Kráčí zajíc po poli
nožičky ho nebolí
šlape, šlape, z plných sil
už došel na kraj údolí
(*Interakce s dětmi*)
Zajíček: Tady je další okousaná větvička. Dobrý den. Jsem vyšetřující komisař zajíček Kuliferda. Papáš větvičky? Co jsi dělal v noci ze včerejška na dnešek? atd...
Šlape, zajíc z plných sil
vstříc záhadám, o kterých snil
za údolím černý les
bude tam už za pár chvil
(*Interakce s dětmi*)
Chytne zajíc zloděje
zloděj je bez naděje
Jen kam se schoval, kde má skrýš
Tak došel zajíc k domku, kde žije myš
Zajíček: Ha, tady je snědený celý strom.
(*zkoumá ho a zatím se zjeví myš s pánevčkou ... a bací ho*)
Zajíček: Dobrý den, jsem vyše...
Myška Adrianka: Ty balvane!
Zajíček: Au! Vyšeřující komi...
Myška Adrianka: Ty šiško!
Zajíček: Au! Zajíček Kuli...
Myška Adrianka: Ty kupko sena!
Zajíček: Stop! Proč mě bijete?
Myška Adrianka: To jsem si mohla myslet. Když mrkev, tak zajíček.
Zajíček: Co víte o mé mrkvi?
Myška Adrianka: Jen že mi snědla stromek a zvalěla celou zahrádku!
Zajíček: Dost! Mrkev sama od sebe?

Myška Adrianka: Sama od sebe.
Zajíček: Nepřipadá vám to divné?
Myška Adrianka: Určitě jsi čarovný zajíček.
Strašidelný zajíček. Ale já se tě nebojím!
(*Znovu se ožene, ale zajíček jí pánvičku vezme*).
Zajíček: Ujišťuji vás, že jsem žádnou mrkev nikam neposlal. Naopak, někdo mi ji záhadně ukradl.
Myška Adrianka: Co to děláte?
Zajíček: Váš nos.
Myška Adrianka: Co?
Zajíček: Není rozbitý.
Myška Adrianka: No a?
Zajíček: Ten, kdo mě okradl, šlápl na hrábě.
Myška Adrianka: Takže, to jste nebyl vy?
Zajíček: Věřte mi, že ne.
Myška Adrianka: V tom případě se omlouvám, mohu vás pozvat na čaj?
Jmenuji se myška Adriana.
Zajíček: Kuliferda. Zajíček Kuliferda.
Myška Adrianka: Prosím, pojdte dál.
Zajíček: Děkuji.
Tradá... (*interakce – posel, který oznamuje, že se ztratila princezna*)
Myška Adrianka: Slyšel jste to? Dějí se hrozné věci.
Zajíček: Takže si to shrňme...Někdo ukradl moji mrkev. A někdo ukradl princeznu.
Myška Adrianka: Už prohledali celou zem, už zbyly jen Zlé hory a tam se nikdo neodvází.
Zajíček: Ha. Zlé hory.
Myška Adrianka: Ale to je opravdu zlé místo. Říká se, že tam někde je temné jezero a uprostřed něho je bobří hrad.
Zajíček: Ha bobr! Bobr papá větvičky a kácí stromy.
Myška Adrianka: Ale Kulifedo! Proč by kradl mrkev a princeznu?
Zajíček: Třeba chce z princezny udělat sněhuláka.
Myška Adrianka: Teď na jaře?
Zajíček: Nevím, ale půjdu do Zlých hor.
Myška Adrianka: Ale to je daleko a určitě tam umřeš.
Zajíček: Já jsem detektiv. A detektiv se ničeho nebojí, dokud nevyřeší případ.
Myška Adrianka: Nebohý zajíčku, nic dobrého tě nečeká. Tak ti alespoň trochu pomohu.
Zajíček: A jak?
Zajíček: Děkuji Adrianko.
Myška Adrianka: (*kapesník*) Snad tě ještě někdy uvidím. Sbohem statečný zajíčku Kuliferdo.
Zajíček: Sbohem.
Písnička (*Zajíček letí mezi dětmi a nad dětmi*)

Vždycky jsem myslel, že mraky jsou polštáře co když se roztrhnou tak ti sněží do tváře teď je však prolétám skrz naskrz dovnitř a ven a tohle s peřinou nák nejde přeci jen.
Vždycky jsem myslel, že mraky jsou krávy, co když se rozpláčou, tak nám prší na hlavy teď je však prolétám skrz naskrz dovnitř a ven a to ani s krávou nejde přeci jen
Vždycky jsem myslel, že mraky jsou zajíci, co kakaj bobky, což jsou kroupy letící. Teď je však prolétám...no, to už znáte, tak co jsou to mraky, kdo mi odpověď dáte?
(*otázka dětem, co jsou mraky*)
Vypravěč: Tak letěl zajíček několik dní, až doletěl do Zlých hor. A tam...
Zajíček: Hele, tak je to pravda, co se říká. Temné jezero a hrad. Ale jak se přes tu vodu dostanu?
Žbluňk!
Zajíček: Jejda. Tedy loďka, která se jen tak a suchá vynoří z vody – to není dobré znamení. Ale budiž.
(*klepe*)
Zajíček: Teda. Hradní brána, která se otevírá sama od sebe – to také není zrovna dobré znamení. Ale co.
(*přestavba*)
Zajíček: To jsou teda strašně dlouhé schody. Ha! Princezna! Dobrý den. Přišel jsem vás vysvobodit...áá ééé... neviděla jste tady někde taky mrkev? ...Já vím, vás teď asi nezajímá nějaká mrkev, ale víte, co já jsem se nadřel na zahrádce? Haló paní... (*mává tlapkou*), Vždyť ona snad... No tohle... je kamenná. Tak teď Kuliferdo myslí. Buď je to princezna, a pak je tu bydlí zlý bobr. Anebo je to jen socha princezny, a pak tu bydlí nějaký její hodný poddaný. *Mezi tím se za ním zjeví bobří hlava v prostěradle*).
Duch Bobra: Bububu.
Zajíček: Takhle bobr nevypadá.
Duch Bobra: Ty se nebojíš?
Zajíček: Trochu.
Duch Bobra: A teď?!
Zajíček (*zarazí se*): Vám schází jeden zub. Neráčil jste teď někdy šlápnout na hrábě?
Duch Bobra: To ráčil. Na zahrádce u jednoho hloupého zajíce.
Zajíček: Zatýkám tě strašidlo.
Duch Bobra: Hahaha. Chceš zatknout ducha? Jsem čaromocný bobr, který je už hrozně dlouho mrtvý.
Zajíček: Kde je moje mrkvička?
Duch Bobra: Ukážu ti tvoji mrkev. (*vytahuje lektvar*)
Zajíček: Tak mrkev už asi neosvobodím. Co je to za břečku?
Duch Bobra: Mrkvová šťáva, hadí jed a muří noha. S pomocí tohohle lektvaru se stanu zase živým bobrem a pak si vezmu

princeznu za ženu. Ale ještě tam musím přidat poslední ingredienci.
 Zajíček: Ingre...co?
 Duch Bobra: Snítku hlohu. A až se ožením, tak tebe zajíčku, proměním v žábu. A teď jdu pro ten hloh.
 Zajíček: Safra. Tak to je polízanice. Žába-brrr. Musím něco vymyslet, než se vrátí. Ach jo...
 Písnička:
 Tak jsem se hnal za svým snem hlava nehlava, že ze mě nakonec bude žába skřehotavá.
 Zajíček: Princezno? Ona pláče? Kámen, který roní slzy – to nebudou jen ledasjaká voda! Madam, když dovolíte... já vám tady... zkuste ukápnout... trochu mu ten lektvar naředíme... z dovolením... tak a teď počkáme, určitě se něco stane. Teď musím dělat jakoby nic.
 Duch Bobra: Tady je ten hloh. Vidím, že neseš svůj úděl statečně.
 Zajíček: No, nějak bylo-nějak bude...
 Duch Bobra: Tak. A teď jen počkám, až to začne působit... ech, no tohle... au! Mě je špatně, to bolí, to lechtá, hahaha, to svědí...ááá – Povedlo se! Jsem živý bohr!!
 Zajíček: Tak to je konec. Snad mi odpustíš, že ta pohádka skončí špatně.
 Duch Bobra: Ha? Co se to...?
 Zajíček: Žába. Princezno, je z něj žába. A co vy?
 Duch Bobra: Kch! Kch! Já jsem...
 Vypravěč: A to už ani princezna nedořekla. V ten moment se totiž ozval rachot a zámecká komnata zmizela. A potom – také s rachotem, zmizel celý hrad. A zajíček zůstal sám
 (Fanfára)
 Vypravěč (s korunou na hlavě): Já, Dagobert I., z boží vůle král země za sedmero horama, pasuji zajíčka Kuliferdu na nejlepšího rytíře ve svém království. Vzdejte čest... cože? ...Co? ...Aha. Já Dagobert I. vyhledávám zajíčka Kuliferdu za největšího a nejslavnějšího detektiva ve svém království. Vítejte v království za devatero horami které se hemží zaječími norami. Konec dobrý, jak jinak, vždyť je to prosté, jiné zkrátka nejsou a mrkev... Jejda, co se stalo s mrkví?
 ... Mrkev roste.
 * * * * *

4. „OBR FIN“

Osoby: Úna, Obr Finn, Obr Angus, Rybář
 ...Na začátku nebylo v Irsku ani ve Skotsku skoro vůbec nic. Ale když už jste se tam vydali na výlet, po moři, viděli byste, že obě země jsou plné kopců, krásných zelených údolů a nádherných a vysokých hor. A v obou

zemích společně s lidmi hospodařili také obři.
 Irská lidová
 Písnička: Hej hou heja hou
 Jó, Irsko je země kde i obři jsou
 Hej hou heja hou
 Kde i obři jsou
 Jeden obr jménem Finn MacCool, Finn MacCool, Finn MacCool,
 zoral lidem pole stejně jako vůl./ stejně jako vůl. Hej hou heja hou Jó, Irsko je země kde i obři jsou Hej hou heja hou Kde i obři jsou
 Vzrostlý byl jako velký dub, a nechyběl mu v puse ani jeden zub.
 Hej hou heja hou Jó, Irsko je země kde i obři jsou Hej hou heja hou Kde i obři jsou.
 A když povodeň vzala lidem most, lidem most Finn sám udělal nový lidem pro radost.
 Hej hou heja hou Jó, Irsko je země kde i obři jsou Hej hou heja hou Kde i obři jsou
 NA BŘEHU MOŘE
 Fin: Jó je to tak, jsem pro Iry něco jako národní hrdina. Tak třeba onehdá sedím na kopci, kochám se pohledem do údolí, když v tom mi do oka padne vysoký dub. Vždyť ten dub mi překáží ve výhledu. Natáhnu ruku k tomu dubu a pěkně šklub a vytrhnu ho jako mrkvičku. Hodím ho za sebe, ani jsem se v tom zmatku nepodíval, jestli za mnou náhodou někdo nestojí. Když vtom příběhne dav lidí a volá na mě Finne, ty jsi náš hrdina, vždyť tys nám z toho dubu udělal přes řeku most! Takový jsem já hrdina!
 (přibíhá Úna)
 Ú: Fine, ty můj hrdino! Už jsem to od lidí slyšela, už jsem to i viděla!
 ...ty jsi tak šikovný!...Ten most je úžasný a praktický...z domu po něm jdu a hned jsem tu...u tebe...
 F: Víš Úno, stejně máš štěstí, že máš za manžela mne.
 Ú: Já jsem tak ráda, že tě mám...
 F: Také jsem největší obr ze všech na světě.
 Ú: mám tě tak ráda.
 F: Nikdo mne nemůže porazit.
 Ú: Ale už musím zase běžet...
 F: Tak jo...a upeč mně ten můj oblíbený koláček
 Ú: To víš, že upeču...
 F: Víš...ten co mám rád.
 Ú: To víš, že upeču...
 F: Ten co mi tak chutná...
 Ú: Hihhi jsi jako dítě, ty můj Finne Drsnáku. (Ú odchází)
 PŘÍPLOUVÁ RYBÁŘ PO MOŘI NA LOŽCE (s popěvkem)
 R: Hej hola, Hej hola, Hej hola, hej...jeee,Fine...Ahoj.
 F: Ahoooooj (zařve, až to rybáře

odfoukne)...tak co ryby? Berou?
R: Právě že neberou, neberou...Ale zrovna pluji ze Skotska a tam jsem viděl ještě většího a mnohem silnějšího obra než jsi ty. Jmenuje se Angus.
F: (zařve, až to rybáře zase odfoukne): U sta irských hromů, rybáři, to není možné.(zamyslí se a v rozčilení se opře o moře a potopí R). Největší obr ze všech jsem přece já!!(všimne si, že zmizel R: co tam děláš Rybáři, počkej chvilku, já ti pomůžu.(vytáhne R i s rybou)
R: Díky ti, Finne. Tys mi zachránil život! A hned dvakrát! Co bychom si tu bez tebe počali. Fine ahooj!
F: Ahoój! (odfuk)
R: Děti, máme večeri ... ženo chystej talíře!
F: (hodí první kámen)
(z dálky se ozve)
A: Pozooooor!
F: Coooo je? Kámen.
A: Pozooooor!
F: Cooo zas? Kámen.
A: Pozor, pozooooor!
F: Coooo zas letí? Kameny dva.
F: Hm, ten Angus bude mít možná vážně trochu větší sílu než já...Úno!? (běží za ženou)
PŘIPLOUVÁ RYBÁŘ PO MOŘI NA LOŽCE
(s popěvkem)
R: Hej hola, Hej hola, Hej hola, hej...je, co to je? Irsko...Skotsko...chodníček! Tak to můžu z Irska do Skotska a ze Skotska zas do Irska suchou lodí...lidí, máme chodník, po moři to bude rychlejší!
(odplouvá)
PŘICHÁZÍ ANGUS
Angus: Pozor jdu! Já jdu. Už jsem tu! Angus já. Skotsko. Chodníček. Irsko. Pozor jdu. Já jdu. Vpřed.
DOMA
Úna uklízí
Ú: to je ale nepořádek. Jejda, smítko, ty uličníku! Pojd' dolů...kapička? A je pryč...Tak a ještě Finečkovi ustelu, trošku to tady načechrám a na koláček zadělám
F: Úno, Úno, blíží se obr Angus je mnohem silnější než já.
Ú: Kam my tě schováme? Co my vymyslíme? Už vím! Zalez do vany.
F: My se dnes budeme koupat? To už jsou zase Vánoce?
Ú: Zalez ani se nehni! A všechno nech na mě, já se o tebe postarám.
Ukolébavka Toora loora...Spi Finečku spí Una tě kolíbá zavři očka svý Toora loora...Toora loora...Una ti zazpívá irskou lalabaj Spi Finečku malý Sni můj milý sní Una tě kolíbá sní své obří sny Toora loora...Toora loora...Toora loora...laj irská lalabaj

Ú: A Fin nám usnul jako mimino.
Angus přichází
A: Už jdu, už jsem tu...kde je Finn?
Ú: Přikryje F sukni
A: Už jsem tu...kde je Finn?
Ú: Zdravím tě, dobrý muži. Já jsem Úna.
A: Angus, těší mě. Kde je Finn?
Ú: Finn? Ten má hodně práce. Dělá veliké věci, koná dobré skutky a pro lidi by i hory přenášel. A co vy? Vy jste Finnův přítel?
A: Angus ze Skotska. Největší obr!
Ú: Opravdu? Tak malý chlapík jako vy?
A: Malý?
Ú: Nechci být nezdvořilá. Jste sotva větší než Finnovo dítě. (odkryje Fina). na F ...Jak sledce spí.
A: Páni!
Ú: Tak co na to říkáte?
A: Veliké!
Ú: Co?
A: Mimino!
Ú: Ani ne, když si pomyslíte, jak velký musí teprv být jeho tatínek.
A: Ale Já, nejsilnější obr!
Ú: To ráda slyším. Měla bych tu pro vás práci, pro vás to bude hračka, když jste silnější než Finn. Chtěla bych, abyste otočil dům kolem dokola.
A: Otočit dům kolem dokola?
Ú: Ano, Finn vždycky odpoledne otáčí dům dokola. Mám ráda svit slunce ve dveřích.
A: Svit slunce? Pěkný domek...vypětím všech sil popadne domek a pomalu ho otáčí kolem dokola.
Ú: Ještě kousek, ne ne, to je moc, trochu zpátky, ne to je moc, zase zpátky jak to bylo, to je moc, ještě jednou od znova, ještě kousek.....tak dobře, no jakž takž, dejme tomu... (Angus funí námahou)
A: Tak hotovo!
Ú: Výborně, nebylo to špatné na tak malého chlapíka, ale Finn umí otočit domem mnohem rychleji. To jsem ale nezdvořilá! Nejste unavený? Pojdte a sedněte si...jee, tady to viní, zrovna peču koláče, co má Fin tak rád...pohlídejte mi na chvíli synečka, hned jsem tu.
A: Veliké mimino! Co s ním?...Brmmm, brmmm, strejda Angus je tu...brmm, brmmm
Ú: Už jsem tady, už běžím, už to nesu! Tady to je...a ještě na koláček rozinečku, promiň Finečku...Tak a hotovo...nabídněte si, prosím.....
A: Děkuji Vám paní. (kousne si) Jaaaauuuu!
Ú: Co se děje?
A: Jaaaauuuu! Zlomil jsem si zub o váš koláček! (skučí bolestí)
Ú: Vážně? Musíte mít asi velmi slabé zuby!

Finn tyhle koláčky miluje! Stejně tak dítě...oba dva mají moc silné zuby.....podívejte se...klidně si sáhněte.
A: Ale ne, to není nutné...
Ú: Snad se nebojíte?
A: Tak jo, AUU!
Ú: Co se stalo?
A: To dítě mě kouslo! Auuu! To bolí! Angus odchází
A: Já už musím jít!
Ú: Vážně? To je škoda, to bude Finnovi líto, určitě se už brzy vrátí...
A: Už jdu!
Ú: Počkejte, nedal jste si ten koláček? Tak přijďte zas pane Angus...rádi vás uvidíme...Angus je pryč probere se Fin
F: To jsem mu to nandal, co? Vidělas to? Jak jsem ho kousl, byl vyřízenej.
Ú: Ty můj hrdino, Finne, ty jsi tak šikovný, mám tě tak ráda.
F: Aby ne, vždyť jsem taky největší a nejsilnější obr...
To musím lidem vyprávět...a koláček si vezmu na cestu...odchází
V DOMKU
Úna uklízí a odchází
Ú: to je ale nepořádek. Jejda, smítko, ty uličníku! pojď dolů...loužička? Pane Angus!
U MOŘE
F: Hej hola, Rybáři, tak co? Berou? Berou?
R: No, co tudy proběhl ten skotský hromotluk, tak zase neberou, neberou!
F: (zaboří ruku do moře, mrská se tam ryba)
R: Ale to nemuselo bejt... vždyť já jsem tady na moři beztak rád.
F: Ta je pro Únu.
R: Ale stejně si toho Skota pěkně vyřídil, u sta irských sudů...jen co je pravda! Tak ahoj!
F: Ahoj odfuk
F: Taky jsem největší a nejsilnější obr ze všech!
Odchází
Děti, vzpomínáte si, jak na začátku nebylo ve Skotsku i v Irsku skoro vůbec nic? A podívejte, teď nám tu zbyl obrův chodník z kamení. A takový chodník tam stojí dodnes a lidé jej považují za jeden z divů světa. A obři? Ti vědí své.
Hej hou heja hou Jó, Irsko je země kde i obři jsou Hej hou heja hou Kde i obři jsou

5. „O NEPOSLUŠNÝCH KŮZLÁTKÁCH“

Osoby: Kozí máma, Kája, Franta, Jenda, Kůzlátka, Vlk, Pekař, Řezník, Kovář,

Vypravěč: Představte si, děti, byla jednou jedna maminka koza a ta maminka měla tři kůzlátka. Takové kůzlečí kluky. Měli se spolu moc a moc rádi, jen čas od času ti kluci přestali svoji maminku poslouchat a neposlouchali a neposlouchali.
Jenda: Máš babu!
Franta: No počkej!
Kája: Kluci, kde mám medvídka? Kam jste mi ho zase schovali?
Franta: Už ti ho nesu, chyt' si ho! Mně se chce kakat.
Kája: Můj medvídka.
Jenda: Já se musím ještě malinko dohajat.
Kája: No počkej!
Jenda: Jauuuu!
Kája: Na, to máš za mýho medvídka.
Máma koza: Měééééééééééé
Kája: Je zle, máma mečí.
Máma: Jene, Františku, Karle, co dělá polštář v kuchyni? Ihned ho uklidte!
Kája: Maminko, ty máš takovou heboučkou labku. Ty nám tak krásně voníš.
Máma: Vy, vy, kluci jedni.
Máma: K vám se růžkama skláním s ranním kůzlečím přáním - ať se večer všichni sejdem s radostným mé mé mé. Kluci, kluci, přestaňte a dobře mě poslouvejte! Povolují se pouze klidné, tiché hry a hlavně, Karle, nesahat mi na rádio!
Kůzle: Já neznám žádnou klidnou tichou hru.
Kája: Já jo, tichou poštu!
Kůzle: Jé, tak posílej.
Maminka.
Kája: Jo, jo, maminka.
Jenda: Teď já něco pořádného.
Kája: Bobek.
Kůzlátka: Jo, jo, kozí bobky, kozí bobky!
Kája: Nehraju, sprostáci, medvídka, jdeme!
Jenda: Dáme si trkanou. Trky, trky, trky.
Jenda: Slez dolů!
Franta: Neslezu!
Kája: Kluci, kde je Franta? Franto, kde jsi? Polez dolů, máma se bude zlobit.
Franta: Neslezu, trucuju, prohrál jsem v trkaný.
Jenda: Mám nápad – tak si tam zůstaň, my si jdeme zahrát fotbal.
2.
Cože? Fotbal? Počkejte, hraju s váma!
Uděláme si branku – táák.
Kája: Počkej, máma říkala, že nemáme sahat na rádio.
Franta: No jo, tak otedka už na něj nebudeme sahat.
Kája: Jo. Počkej, počkej, maminka taky říkala, že máme hrát klidné tiché hry a fotbal není klidná tichá hra.

Franta: Tak si zahrajeme klidnej, tichej fotbal.
Kája: Jasně. Chytám.
Franta: Střílím!
Kája: Kde máš balón?
Franta: Jejda, my nemáme balón, dojdi pro balón.
Já se zatím rozcvičím, raz, dva, tři...
Kája: Tady je.
Franta: Připrav se!
Kája: Počkej, dojdu si pro medvídka.
Franta: Pozor!
Kája: Jau, medvídka to bolelo, raději ho zase odnesu.
Franta: Jen počkej. Gooool!
Kája: To neplatí!
Franta: Platí!
Jenda: Kluci, nehádejte se, budu vám to pískat!
Kůzlátka: Co se ti stalo?
Kůzlátka: Asi zase spolknul píšťalku!
Otoč se!
Jenda: Fujtajbl, já už to nevemu do tlamy, málem jsem se udusil!
Franta: Teď chytej pořádně!
Franta: A je to – prdli jsme balón.
Kája: Jsem zapomněl, že mám rohy.
Franta: Hele, ale Jenda má balón – novej, od Vánoc! Jeníku, puč nám balón, my ti ho neprdnem.
Jenda: Už ho nesu. Malinko si zatrénuju.
Nad. Zase nad. Teď se určitě strefím!
Gooooooooooool! Huráaaaaaa! Jejda, zvrhnul jsem mámino rádio.
Kůzlátka: Co děláš?
Jenda: Nečumte a pomozte mi! Raz, dva, tři.
Máma: Děti, co je to tam za kravál?
Všchni: Máma, honem, raz, dva...
Máma: Děti, já tam na vás jdu! Nehráli jste tady doufám fotbal?
Kůzlátka: Né né.
Máma: Nestrefovali jste se, doufám, do rádia.
Kůzlátka: Nééé.
Máma: Mám ještě spousty práce.
A ještě jsem se chtěla zeptat... Já to věděla – co je tohle? Tak vy jste tady nehráli fotbal!
Kůzlátka: Né, né,
Kája: Maminko, my jsme tady hráli fotbal.
Kůzlátka: Karle, mlč!
Máma: Vy jste se nestrefovali do rádia.
Kůzlátka: Né.
Kája: My jsme si z něj udělali bránu.
3.
Kůzlátka: Karle, nežaluj!
Máma: A ještě mi budete lhát! Ale počkejte – odtedka mi budete mnohem více pomáhat

a ono vás to zlobení přejde! Hned teď tady vytřete podlahu a balón se zabavuje!
Navždycky!
Jenda: Ta mečela. Protože furt bulíš. Běž pro kýbl!
Kája: Nejdu! Střihneme si. Kámen, nůžky, papír, teď. Zase nůžky. Tady je kýbl, ale nevytírám!
Franta: Kluci, mám nápad!
Kůzlátka: To je krása!
Kája: To by se mamince určitě líbilo.
Maminko, pojď se podívat na tu krásu!
Máma: Ježkovy zraky! Vždyť se mi nadělají skvrny po celé podlaze! Okamžitě vemte hadr a celé to tady vytřete!
Kůzlátka: My to uklidíme, mami, neboj, kde je hadr? Přineste někdo hadr. Maminko! Hotovo!
Máma: Tímto jste to vytřeli?
Kůzlátka: Ano.
Máma: Víte co to je?
Kůzlátka: Hadr.
Máma: Hadr! To je slavnostní šála po babičce. Já už nemůžu.
Kůzlátka: Pustíme mámě rádio, to ji uklidní.
Máma: Mozart! To mě zachrání. Harmonie, melodie, hudba, děti, hudba, to je dar, je tak povznášející.
Kůzlátka: Mami, Kája usnul.
Máma: Děti, tiše, pšššššššššššš.
Kája: Mamiííííííí, pomoooooc, vlk!
Máma: Copak, copak?
Kája: Maminko, byl tady vlk!
Máma: Ničeho se neboj. Děti, když jsem doma, nemůže se vám nic stát, mám špičaté rohy, ostrá kopyta, já bych mu dala!
Kluci, abychom zahnali ošklivý sen, zahrajeme si KOZUŠKU! /smyšlená hra/
Kůzlátka: Jupííííííííí. Hop, hop! Jenda! Kája!
Franta!
Kája: Mami, já mám hlad!
Máma: Děti, udělám vám zelníky!
Kůzlátka: Ňam, zelníky – ze zelí!
Kůzlátka: Ta maminka je ale hodná.
Bráchové, opravíme mamince rádio, když je tak hodná.
Jasně, aby nehrálo takový blbosti. Ukaž, podrž to... Fuj, to tam bylo navíc. Jejda, to tam pak vrátíme, já vím, jak to bylo. Tohle tam musíme nacpat zpátky.
Máma: Co to tam zase vyvádíte?!Kůzlátka: Zdrháme!
Máma: Moje rádio... Tak já na ně celé dny vařím, uklízím, šiju, peru, kontroluji domácí úkoly, v podstatě to dělám docela ráda, ale očekávala bych alespoň minimální spolupráci, alespoň špetičku vděku. Já je zabiju!!!
4.

Co to plácám, vždyť jsou to má kůzlátka. Já je samozřejmě nezabiju, ale budu na ně křičet, ošklivě mečet a oni si zapamatují, jestli se poslouchá anebo né. Jene, Františku, Karle! Ted' mně dobře poslouvejte: méééééééé, méééééééééé, méééééééééé!!!!!!!

Co to tady syčí a páchne? Ježíši Kriste! Moje zelníky!

Máma: Dobrou chuť! Tyto zelníky byli z posledního zelí z naší spižírny a víte co to znamená? Musím pro nové zelí, vy zůstanete doma samotná, budete se bát a dobře vám tak, neposlušná kůzlátka!

Kůzlátka: Ta mečela. Jako koza.

Jenda: Je pryč a my si můžeme konečně v klidu zahrát fotbal.

Kůzlátka: Né, bacha, zapoměla si tašku, ta se vrátí. Jsem hodnej, jsem hodnej.

Máma: Děti, pusťte mě, zapoměla jsem si tašku!

Jenda: My nesmíme do domečku nikoho pustit.

Máma: Ale to jsem já, vaše maminka.

Jenda: Maminko, ukaž nám nejdříve tlapičku bílou jako sníh.

Máma: Tady je, otevřete!

Franta: A maminko, ukaž nám malinkatý ocásek.

Máma: Tady je můj ocásek.

Kůzlátka: Já ji dorazím – A naše maminka má hlásek jako konipásek, zazpívej nám ukolébavku.

Máma: Okamžitě otevřete, to jsem já.

Kůzlátka: To není hlas naší maminky, né né mé mé.

Máma: Já když jsem rozčilená...

Ků: No, to je naše maminka, pojd' dál, maminko.

Máma: Přes všechno své rozčilení vás musím pochválit, že jste zkontrolovala pacičku, ocásek, hlásek. Tak je to správné. Pa, pa.

Ků: UF!

Jenda: Jdem na ten fotbal.

Kája: Kde mám medvídku?

Jenda: Na, tady je.

Kája: Medvídku.

Jenda: Karle, otevři, někdo klepe!

Máma: Jene, Františku, Karle! Jak to, že jsou vrátka otevřená, chtěla jsem vás jen vyzkoušet, ale vy si vůbec nedáváte pozor. Musíte pokaždé, když jdete někomu otevřít, zkontrolovat pacičku, ocásek, hlásek, rozumíte?!

Kája: Ano, maminko, my to všechno víme.

Vlk: ÁÁÁÁÁÁ, to je vůně.

Máma: Mám o kůzlátka starost, jsou tak neposlušná a zapomětlivá.

Vlk: Koza jde na nákupy, to je moja příležitost, ňam.

Vlk: Kůzlátka, kůzlátka, otevřte vrátka, to jsem já, vaše maminka.

Kůzlátka: Máma!

Jenda: Ne, počkej. Maminko, ukaž nám pro jistotu svoji tlapičku.

5.

Vlk: Co je to za blbost. Tady je moja tlapa.

Kůzlátka: Fuuuuuj, naše maminka má tlapičku bílou jako sníh, ty nejsi naše maminka!

Vlk: Musím sehnat někoho, kdo mi tlapu obílí.

Pekař: Housky, moučníky, chleba, pomoučíme, pocukujeme, jak bude třeba!

Vlk: Pekař má mouku! Pekaři!

Pekař: Ano. To je vlk!

Vlk: Vylez, nebo tě sežeru! Potřebuju, abys mi obílil tlapku, tak se čiň.

Pekař: Dobrá, vytáhnu si tě nahoru.

Vlk: Já se bojím.

Pekař: Naklepeme, pomašlujeme.

Vlk: To lechtá! Spadnu!

Pekař: Vypadá to dobře, nashledanou vlku.

Vlk: Tlapku mám bílou jako sníh, jde se na kůzlátka.

Kůzlátka: Já vyhraju! Né, já!

Vlk: Kůzlátka, kůzlátka, otevřete vrátka, to jsem já, vaše maminka.

Jenda: Maminko, ukaž tlapičku bílou jako sníh.

Jenda: Ano, ano, to je tlapka naší maminky.

Franta: Ale maminko, ukaž nám svůj ocásek.

Vlk: Ocas? Proč zas ocas? Tady je.

Franta: Fůj, naše maminka má malinkatý ocásek.

Všichni: Ty nejsi naše maminka!

Vlk: Jak to, že se jim nelíbí můj ocas? Musím něco vymyslet.

Řezník: Kotletky, řízečky, párečky, sekaná...

Vlk: Řezníku, vylez!

Řezník: Co chceš vlku?

Vlk: Potřebuju zkrátit ocas.

Řezník: To bude bolet.

Vlk: Nesmí to bolet.

Řezník: V tom případě použijeme dřevěnou narkózu (praští vlka dřevěnou palicí do hlavy).

Řezník: Uřízne ocas, šmyk!

Konec dřevěné narkózy. Nashledanou, vlku, paštičky z vlčích ocásků!

Vlk: Jau, můj ocásek. Ted' mě už určitě nepoznají.

Kůzlátka: Nahraj...

Vlk: Kůzlátka, kůzlátka, otevřte vrátka, to jsem já, vaše maminka.

Jenda: Maminko, ukaž tlapičku bílou jako sníh. Ano, ano, to je naše maminka.
Franta: A maminko, ukaž malinkatý ocásek. Ano, ano, to je ona.
Kája: Jenomže naše maminka má hlásek jako konipásek, zazpívej nám ukolébavku.
6.
Vši: Né, né, né, ty nejsi naše maminka.
Vlk: Lítám tady jak nadmutá koza! Už jsem málem celý zmrzačený. Dobrá, nechám si ještě upravit jazyk, abych měl tenčí hlas.
Kovář: Kova, kova, kovadlinka, kova, kova, kovářiček...
Vlk: Kováři, ztenči mi jazyk, jinak tě sežeru.
Kovář: Vlčku, vyplázni jazyk.
Vlk: Jau, jau.
Kovář: Ještě zabrousíme, zatáhni, vypláchni a je to, nashle.
Vlk: Nashledanou. Kdo to tady mluví? Snad to nejsem já? Hergot! Jsem to já. Povedlo se.
Vlk: Kůzlátka, kůzlátka, otevřte vrátka, to jsem já, vaše maminka. Mám bílou tlapku, malinkatý ocásek a hlásek jako konipásek.
Všichni: Maminko. Pomoc, to je vlk! Držte ty dveře! Já ti uteču!
Kája: Honem, do rádia! Medvídku, málem tě sežral.
Vlk: Tady maminko, mám bílou tlapičku, malinkatý ocásek, hlásek jako konipásek, vylez, zazpívám ti ukolébavku.
Máma: Děti, děti, už jdu, nesu zelíčko a vůbec se nezlobím.
Vlk: Né, to je koza, ta má ostré rohy, špičatá kopyta, ta by mi dala, honem pryč!
Máma: Děťátka, kůzlátka!
Jak to, že jsou vrátka dokořán? A kde jsou má kůzlátka? Jene, Františku, Karle!
Kája: Maminko!
Máma: Kájo, kde jsou kluci?
Kája: Maminko, byl tady vlk a kluky sežral. Byl úplně jako ty i hlas měl jako ty.
Máma: Ten padouch, on vás obelhal. Ale Karle, my se musíme vzchopit, teď není čas na city. Vlk nebude daleko, my ho doženeme a kluky zachráníme, to ti slibuji já – matka koza, za mnou!
Medvídku, teď není čas na city, musíme se vzchopit, za mnou!
Vlk: Nacpal jsem se k prasknutí, teď si schrupnu ve své sluji a zatrávím.
Kůzlátka: Mamííííí!
Vlk: Ticho tam!
Kůzlátka: Mamiiiiii!
Vlk: Tiše v břiše!
Máma: To je on, Jene, Františku, tady máma, tiše ležte, my s Karlem vás zachráníme. Kájo, pojď, vím jak na vlka.

Pane krejčí, prosím vás, jehlu, niť a hlavně nůžky, ale rychle, jde totiž o život!
Krejčí: O život! Prosím.
Máma: Karle, budeš vlkovi u tlamy zpívat ukolébavku, aby se nezbudil.
Kája: Ano, maminko. Halí, belí...
Vlk: Co je?
Máma: Zkus druhé ucho. Nefunguje to.
Karle, skoč pro dřevěnou narkózu. Já ti dám, ty vlku vlkovatá, žrát mi kůzlátka!
Děťátka moje, žijete?
7.
Kůzlátka: Maminko, my jsme se strašně bály.
Kája: Jaký to tam bylo?
Kůzlátka: Děsná tma.
Máma: Děti, řekneme si to potom. Teď mě musíte na slovo poslechnout. Přinesete kamení.
Kůzlátka: Ano, maminko.
Máma: Né, přineste ty spálené zelníky.
Kůzlátka: Přineseme. Mami, chytej.
Máma: Zásah. Je tam. Goooooooool. Ještě, že kůzlátka trénovala. Šijáty, šijáty, jehláty, niťáty. Karle, ukončíš dřevěnou narkózu a poté budeš utíkat, co ti síly budou stačit.
Kája: Konec dřevěné narkózy!
Vlk: Fuj, je mi nějak těžko. Jako kdybych žral spálené zelníky. Asi si kůzlátka nemyla nohy. Jdu to zapít. Studno! Hladina je nějak nízko. Pomóc, břicho mě táhne dolů!
Pomooooooooooc!
Žbluňk!
Jenda: Ten tam zahučel.
Franta: To byla šlupka.
Máma: Děťátka, jsem tak šťastná, že jsme to všichni ve zdraví přežili.
Kůzlátka: Maminko, my ti slibujeme, že už budeme poslouchat.
Máma: A já se zas budu snažit, abych na vás tolik zbytečně nekřičela.
Vši: K vám se růžkama skláním s večerním kůzlečím přáním - ať se ráno sejdeme s radostným mé, mé, mé.
Vypravěč: A od té doby už kůzlátka zlobila jen takhle malinko.

A to je konec naší pohádky.

Příloha č. 7

Fotodokumentace

Zajíček a velká mrkvová záhada
MŠ Velké Přítočno a MŠ Tuchlovice

O neposlušných kůzlátkách
MŠ Hovorčovice a MŠ Rynholec

Viktorie Linhartová
Malenka, myška, divadlo

**O neposlušných kúzlátkách, MŠ Hovorčovice,
Zajíček a velká mrkvová záhada, MŠ Tuchlovice**

O neposlušných kůzlátkách, MŠ Velké Přítočno a Loutky, které nikde nechtěly, MŠ Velké Přítočno

Soubor obrázků ke všem představením